ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, (29րդ ՏԱՐԻ) ԹԻՒ 21 — 21 ԹԷՇՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ 1328 — Կ. ՊՈԼԻՍ 21-3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1912 — 24 ԶԻԼ-ԿԱՏԷ 1330 — ԿԻՐԱԿԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ
Կ. Պոլիս և Գաւառներ	108 ղրուշ	54 ղրուշ
Ամերիկա	6 տոլար	3 տոլար
Օտար երկիրներ	35 ֆրանք	17 ֆր. 50 ս.

ՀԱՍՑԷ՝ Կ. Պոլիս, Պապը Ալի ճատտէսի, թիւ 12

ՀԱՏԸ 10 ՓԱՐԱ

ԾԱՆՕՒՑՈՒՄՆԵՐ
Ծանուցումներու իւրաքանչիւր տողը 2 ղրշ.։
Կրկնուող և մեծ ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ։

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1883 ԻՆ

آره ولك
ارمنيجه يومى غزته
باب عالى جاده سنده ١٢ نومرولو اداره خانه

AREVELK
Journal arménien quotidien
Fondé en 1883
Babe Ali Djaddéssi No. 12 Constantinople

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԻՆ ՎՐԴՈՎՈՒՄԸ

Քանի օրեր կ'անցնին, պատերազմի ընթացքին և վախճանին մասին այն միեւնոյն անստուգութիւնը որ կը տիրէ մեր միտքերն ի վեր, այնքան ալ կ'աւելնայ այսօր մեր շուրջը պատայայտող հանրային կարծիքին վրդովումը։ Անիկա բնական է և այս չէ որ մեզ պէտք էր զարմացնէր այս պահուս։

Հանրային կարծիքը երկու կերպով վրդովուած է սակայն։ Մէկը ա՛յն որ մեզ կարծել փառաւոր յաղթութեան մը լուրին սպասումին մէջ, դեռ նեղութիւններով կը սարսափի ու չգիտնալով թէ ո՛ւր պէտք է պատասխանատուն փնտռէ՝ աջ ու ձախ չմտածուած նախատինքներ կը նետէ, յաճախ չփոթելով նոյն իսկ բարեկամը թշնամիին հետ, — և միւսը ա՛յն որ՝ այս պզտիկ երևոյթները խոշորցնելով չափազանցելով և անոնցմէ ծանրակշիռ հետևանքներ հանելով՝ ինքզինք մօտալուտ փոթորկի մը մէջ կը տեսնէ և այդ պատճառաւ կը յուզուի։

Մէկը միւսին հետ կապուած ըլլալով մէկուն վրայ խօսիլը միւսին վրայ ալ խօսիլ բաւ է։ Ուստի կ'առնենք երկրորդը, այսինքն վրդովումը հանրային կարծիքին այն մասին որ կը վախնայ թէ պատերազմը կրնայ իր հետևանքներն ունենալ երկրին ներքին կեանքին, մեր պատերազմի թատրէն հեռու մասերուն մէջ ալ։

Այս մասին քանի մը օրէ ի վեր շրջող զրոյցները, ինչպէս շատերուն՝ մեզի ալ ծանօթ են։ Մենք անոնց վրայ կանգ չենք առներ սակայն, որովհետև զրոյց մը, պարզ զրոյցներէ տարբերելու համար, պէտք էր գոնէ իրականութեան սկզբնաւորութիւն մը ունենար, ինչ որ բարեբախտաբար չունին մինչև այսօր։

Ուրեմն խնդիրը կը դառնայ աւելի կամ նուազ պատերազմական հանգամանքներու վրայ, ուր կ'ուզենք մենք ալ մեր կարգին նկատողութեան առնել, բայց ոչ անոնցմէ եզրակացութիւն մը հանելու համար։

Եւ նախ, հարկ ունի՞նք թէ ինչ բանէ պիտի կրնայ յառաջ գալ հանրային կարծիքին մէկ մասին այն տարիման զգացումը որ մինչև իսկ փոխ առնէր ասոր մասին. — անշուշտ բաց անոնց պատերազմի ընթացքին մեզի համար չախորժող անորոշ մէկ հանգամանքէն, որ սակայն հեռու է, նախ թէ բոլորովին, ճշմարտութիւն մը ըլլալէ, և ետքը, յաւելեալ պարագային, ըլլալ նոյն, դժուար պիտի չըլլար այդ յաւելուածին հաւասարել՝ բաց որոշ ատենին անդամը պիտի չըլլար ու պզտիկներու բաղդը այնպէս փախէր՝ քան ինչ որ հայրենասէր պատեր կը փափաքէին։

Մեր բուն վտանգը, բաց մեզ, գոյութիւն պիտի ունենար այն ատեն, երբ երկրին իշխանութիւնը յանձնուած ըլլար անոր ճշմարիտ շահերուն անգիտակ, անփորձ և անառողջ անձանց ձեռքը։

Այդ, քանի որ ներկայ դահլիճը ատոր հակառակն է և կառավարութիւն գիտէ թէ ո՛ւր է պատերազմի մէջ պարտութեան աւելի ինչ մեծ վտանգներ և փորձանքներ կրնան գալ երկրի մը գլխուն և ինչ պատճառներով, կրնանք վստահ ըլլալ նայիլ ապագային, մտածելով միայն որ պատերազմը ի շահ երկրին վերջանայ։

ԱՒՈՒՐ ՊԱՏՇԱՃԻ

ԱՏՈՄԻՆ

Ամբողջ Պալքաններէն, հիւսիսէն հարաւ և արևելքէն արևմուտք, հնգեղի պէս արիւն կը հոսի։ Ամէն մէկ ընդհարումի՝ հարիւրաւորներ կ'իյնան, և ամէն մէկ ճակատամարտի՝ հազարաւորներ։ Աշխարհի այն մասը որ այսօր Եւրոպական Թուրքիա կամ Րումէլի կը կոչուի, անշուշտ ասկէ առաջ շատ անգամներ տեսած էր հուրի և սուրի մրրիկի մը անցնիլը իր վրայէն, բայց պատահած չէր որ, այսպէ՛ս, իր գրեթէ ամէն մէկ կէտին վրայ, իրար յաջորդելով մոլեգնօրէն գինով մարդերու գրոհ մը կրէր։ Այս պատճառով, ինչ որ այս պահուս տեղի կ'ունենայ մեզմէ քայլ մը անդին և որուն արձագանգը կը լսենք ամէն առտու օրաթերթերէն, մտացնող ու զարհուրեցուցիչ բան մըն է՝ որ կրնայ խանգարել ամենէն հաւասարակշիռ ուղեղներն անգամ…

Անշուշտ մարդ այս սրտամաշութեան մէջ էր, որ երէկ առտու, փողոցին բարձրացող աղաղակ մը լսեցի։

Առաւօտեան էն առաջ լրագրավաճառները կ'անցնէին գիւղէն։ Անհամբերութեամբ կ'սպասէի փողոցին ծայրէն անոնց առաջինին երևիլը ձայնին՝ վար իջնելու և թերթ մը առնելու համար… ինքնիրենս մտածելով՝ թէ յաղթանակի կամ պարտութեան ինչ նոր լուր, քանի՛ հազարաւորներու նոր խողխողումին կամ կոտորածին տեղեկագրութիւնը պիտի կարդամ անոր մէջ…։

Այդ խորհրդոց մէջ ընկղմած էի՝ երբ յանկարծ, վարէն, գոռ ձայն մը հնչեց և գոռաց գիս.

— «Բամիէլի քէպապը…»

Օրուան խումբանալիքին էր։ Բամիէլի «քէպապ» կ'ըլլար, արդարև, և ես չատրակաւցայ թէ լրագրավաճառն էր որ այդ գոռալով կը ծախէր Թուրքերէն թերթի մը օրուան լուրերը։

Առաջին ցնցումը անցնելէն ետք՝ միայն անդրադարձայ՝ թէ մարդը խաղող կը ծախէր, արևէն եփած, կարմրած խաղող պարզապէս…

Բայց ինչ հակասութիւն, այնքա՛ն քաղցր ու հաճելի պտուղ մը այնքա՛ն վայրագ անունով մը մատուցանել հանրութեան, առանց առնելու մը մտածել՝ երբ ամէն մարդու սիրտը թելէ մը կախուած է…։ Դիպուածը մարմիններու կարծած վէճ չէին ընէր եթէ արդէն խաղողավաճառներու այս աղաղակը, գոնէ մինչև պատերազմին վերջանալը, որ ատեն խաղողի եղանակն ալ անցած կ'ըլլայ արդէն…։

Ա.ՍՈՒԻՊ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՒՐՈՊԱ ԿԸ ՄԻՋԱՄՏԷ

Փարիզ, 1 Նոյմ.— Թան Բեթերսպուրկէն կ'իմանայ. «Ֆրանսա, կառավարութեան նախաձեռնութեան վրայ, եւրոպական միջամտութիւնը շուտով աւելի պիտի ունենայ»։

Պուքրէշ, 1 Նոյմ.— Բարիզէն կը հեռագրուի. «Կը կարծուի թէ Մ. Պուանքարէի միջնորդական ձեռնարկը յաջողութեամբ պսակուած է։ Սոֆիայի, Պելկրատի, Ցէթինէի և Աթէնքի փրանս. ներկայացուցիչները հարկ եղած դիմումները պիտի ընեն։ Ռուսիոյ ներկայացուցիչներն ալ նմանօրինակ հրահանգներ ստացան»։

ԱԶԻԶ ՓԱՇԱ ԱՍՏԻՃԱՆԱԶՈՒՐԿ

Երէկուան թերթերը գրած էին թէ Բըրք Քիլիսէի ճակատութեան պատճառ եղող Ազիզ փաշա հրացանի բռնուած է։ Այս լուրը բացարձակապէս անհիմն է։ Մեր քաղած տեղեկութիւններուն համաձայն, Ազիզ փաշա և իրեն խորհրդական 19 սպաներ երէկ Պոլիս բերուեցան և իրենց զինուորական աստիճաններէն զրկուելու դատապարտուեցան։

ՔԻՒՐՏ ՑԵՂԱՊԵՏԻ ՄԸ ԿՈՉԸ

Քիւրտ ցեղապետ և Մերակուտական Շէյխ Սէյտ Ալի Ղասիր էֆ. հետևեալ կոչը ուղղած է Քիւրտերուն. «Քիւրտե՛ր, հայրենիքը միայն հոն չէ ուր դուք ծնաք, այլ բովանդակ Օսմ. պետութիւնը։ Կրօնքն ու հայրենասիրութիւնը պարտք կը դնեն ձեր վրայ որ ձեր արեան մինչև վերջին կաթիլը թափէք, հայրենիքին ամենահեռաւոր մէկ անկիւնը երկրին թշնամիներուն ձեռքէն փրկելու համար։ Քիւրտե՛ր, ոտքի ելէ՛ք, միացէ՛ք և պատերազմի դաշտը փութացէ՛ք։ Ձեր փառքը փնտռեցէ՛ք սուրբ նահատակութեան փառքին համար մեռնելուն մէջ, որովհետև այս պատերազմը կրօնական պատերազմ է։ Թշնամիին յաղթողը, թշնամիին դէմ կռուելով մեռնողը Աստուածահաճոյ գործ մը կատարած կ'ըլլայ։ Պաշտպանեցէ՛ք աւետեաց պէս այն երկիրը, զոր ձեր նախահայրերը իրենց արիւնովը վաստկեցան, թող մի՛ տաք որ անոր վրայ թշնամիին աղտոտ դրօշը ծածանի, թող մի՛ տաք որ թշնամիներուն պիղծ ձեռքերը դպչին մեր հայրենիքին։ Պատերազմի դաշտերուն վրայ կը գտնուին դրախտին պարտէզները։ Նահատակի մը արիւնին կաթիլը, որ պատերազմի դաշտին վրայ կ'իյնայ, մեր բոլոր մեղքերուն թողութիւն պիտի տայ։ Արիւնի երկրորդ կաթիլը մեր առջևը կը բանայ դրախտին դուռները։ Երրորդը՝ մեզի հոն կ'առաջնորդէ։ Պատերազմի փառքը թանք, որպէսզի դատաստանի օրը կարենանք կանանչ փաթթոցով և արիւնոտ պատանքով արժանանալ մեր նախահայրերուն տեսութեան։»

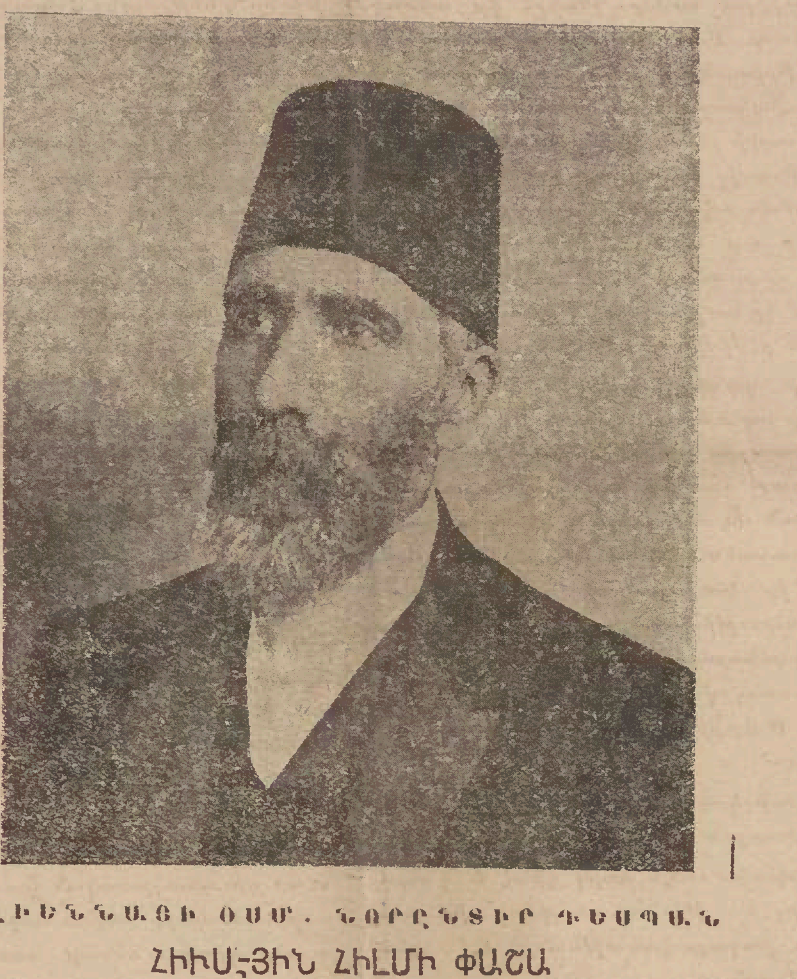

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՕՍՄ. ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԴԵՍՊԱՆ
ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՀԻԼՄԻ ՓԱՇԱ
որ Երէկ իր պաշտօնատեղին ուղևորեցաւ

ՆՈՐ ԲԵՐՈՒԱԾ ՀԱՅ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ

Սելիմիէի հիւանդանոցի Հայ վիրաւորներու թիւը առաջիկայ համար մեր խմբագիրներէն մէկը երէկ գնաց նոյն հիւանդանոցը և երկար ձեռնարկութիւններէ ետք հազիւ յաջողեցաւ հրամանատարին թոյլտուութեամբ վիրաւորներուն մօտենալ։ Արձանագրական գործողութիւններուն տակաւին սկսուած չըլլալով, կարելի չեղաւ Հայ վիրաւորներուն անունները իմանալ, բայց մեր խմբագիրը մէկ առ մէկ սրահները այցելելով ստուգեց թէ անոնց թիւը 10էն աւելի չէր, որոնց հինգին անունները միայն կրցաւ իմանալ։ Այս վիրաւորներն են Ցախր Խաչիկեան Վօյվօտացի (Սիվաս), Արմենակ Կիրակոսեան Տիվրիկցի, Սահակ Պալըքէսիրցի, Գալուստ Պրուսացի, Սեդրակ Մարտիրոսեան Երզնկացի։ Սելիմիէն Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին չի նմանիր։ Սրահները գէշ են և անկողինները տակաւին պատրաստուած չեն։ Քանի մը վիրաւորներ գետնի մը սաւնի անկողնի մնացեր են։ Դարմանումի սրահը շատ հեռու կը գտնուի վիրաւորներու յատկացուած սրահներէն, այնպէս որ շատ մը հիւանդներ, բարկուս անկարող վիճակի մէջ՝ մեծ դժուարութեամբ տարուած են 2—300 քայլ անդին դարմանումի համար։ Վիրաւորներու զատուածք ևս չկայ։ Մանր վիրաւորներ խառնիխուռն զետեղուած են թեթև վիրաւորներու մօտ և մինչ Հայտար Փաշայի մէջ մայրապետներ և Կարմիր Մահիկի հիւանդապահուհիներ գորովագութ խնամքներ կը շռայլեն վիրաւորներուն և բժիշկները միշտ անոնց մօտն են, սակայն դեռ նոյն պատրաստութիւնները չկան։ Կը յուսացուի որ այսօր վաղը լրացուին բոլոր պէտքերը։ Դիտելի է որ մինչ Հայտար Փաշայի հիւանդանոցին մէջ ատեւ երկու տաք կերակուր կը տրուի, Սելիմիէի մէջ միայն կրկիններ կու տան։ Անշուշտ հարկ եղածը ի գործ պիտի դրուի։ Մեր խմբագիրը ականատես եղած է նաև ցաւալի խողութեան մը, զոր կ'արժէ պատկանեալ մարմնոյն ուշադրութեան յանձնել։ Առջի օր հասած վիրաւորներէն մին, որ Հայտար Փաշայէն մինչև Սելիմիէ կառքով բերուած էր, հարկ սանդուխով ներքեւ փոխադրել, հրամանը տրուեր քալելով երթալ մինչև Սկիւտար վիրաւոր ոտքով, և անկէ ալ Սելիմիէ, որովհետև պահանջեալի պատրաստ կառք կամ պատգարակ չկար այդ միջոցին։ Այս կէտը Կարմիր Մահիկի ուշադրութեան կը ներկայացնենք և վստահ ենք թէ իր հոգածութիւնը պիտի չզլանայ։

⁂ Գասըմփաշայի հիւանդանոցին վիրաւորներուն թիւը, որ նախընթաց օր 71 էր, երէկ բարձրացաւ 109ի։ Վիրաւորներուն մէջ երկու յոյներ կը գտնուին, իսկ Հայ վիրաւոր չկայ։

⁂ Կիւլհանէի վիրաւորներուն թիւը, որ 250 էր, երէկ եղած էր 345։ Ասոնց 320ը զինուոր են և 25ը սպայ։ Նոր եկողներուն մէջ մէկ Հայ կայ, Կարապետ Թագւորեան Մալըճցի։

⁂ Օսմ. համալսարանին մէջ զետեղուած 300 վիրաւորներուն ցանկը դեռ պատրաստուած չէ։

⁂ Օսմ. վարժարանին մէջ կան 410 վիրաւորներ, երկուքը Յոյն և մէկը Հայ, Խաչիկ Յարութիւնեան Միխալըճցի։

⁂ Պոլսոյ Սուլթանիէին մէջ կան 300ի մօտ վիրաւորներ, որոնց ցանկը դեռ պատրաստուած չըլլալով, կարելի չեղաւ հասկնալ թէ ո՛րքան Հայ կայ անոնց մէջ։

⁂ Խորուշղլույի աղարանը (Տիվան Եօլը) 70 վիրաւորներ կան, որոնց 3ը Յոյն են, իսկ Հայ չկայ։

ՍԵՐՊԵՐԸ ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ՔԱԼԵՆ

Սերպիական երեք զօրաբաժիններ Ուսկիւպի մօտ մնացած ըլլալով, Մանասթըրի վրայ կը քալեն։ Այդտեղ բուռն ճակատամարտ մը կ'սպասուի։

ՀԵԼԼԷՆՆԵՐԸ ԿՐԱԿ Կ'ԸՆԵՆ ԱՒՍՏՐ. ՇՈԳԵՆԱՒԻ ՄԸ ՎՐԱՅ

Սելանիկէ Պոլիս հասնող աւստրիական Ապազիա շոգենաւի վարչութիւնը Պոլսոյ աւստր. դեսպանատան ներկայացուցած է բողոքագիր մը, որու մէջ կը յայտնէ թէ նոյն շոգենաւը Արշիպեղագոսի մէջ Հելլէններու կողմէ խուզարկուելէ վերջ երեք Կրետացի Իսլամներ գերի տարուած են։ Ասկէ զատ Հելլէն թօրփիլանաւերու նաւազներուն կողմէ գնդակներ պարպուած են աւստրիական շոգենաւին վրայ։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՆԵՐԸ ԳՐԳՌԵԼՈՒ ՓՈՐՁԵՐ

Մօրնինկ Փօսթ կ'իմանայ թէ Սուրիոյ կաթոլիկները Թուրքիոյ դէմ գրգռելու և պալքանեան պատերազմին մասնակից ընելու համար 10000 յայտարարութիւններ ցրուած են, բայց ոստիկանութիւնը յաջողած է հաւաքել այդ յայտարարութիւնները։

ՀԱՅ ՄԻՒԹԷՍԱՐՐԻՖ ՄԸ ԳԵՐԻ ՏԱՐՈՒԱԾ

Լէմնոսի միւթէսարրըֆ Միհրան էֆ. և կղզին պաշտպանութեան յատկացուած երեք հարիւր զինուորներ Աթէնք տարուած են իբր գերի։

Մ. ՍԱԶՈՆՈՖԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բեթերսպուրկ, 1 Նոյեմբեր.— Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սազոնոֆ Ռուսքոյէ Սլօվօյի մէկ խմբագրին հետ տեսակցութեան մը պահուն հետևեալ յայտարարութիւնները ըրաւ. «Պալքանեան պետութիւններու բանակներուն տարած յաղթանակները նոր կացութիւն մը ստեղծեցին։ Այս յաղթանակները խորապէս ազդեցին եւրոպական ընկերութեան խղճին վրայ, ինչպէս կը ցուցնէ ռուս և օտար մամուլին ընթացքը, մէջը ըլլալով նաև աւստրիական մամուլը, որ այս մասին բացառութիւն չի կազմեր։

«Պալքանեան խնդրին ամբողջ կատարեալ համաձայնութեամբ և ներդաշնակութեամբ գործելու մասին բոլոր տէրութեանց հաստատուն որոշումը յայտնի ըլլալով, անկարելի պիտի ըլլայ ո՛և է տէրութեան մը անկախ մէկ գործողութիւնը՝ այն պատրուակով թէ Եւրոպական Թուրքիոյ հողային ամբողջութեան պաշտպանման ֆօրմիւլը ամէն նշանակութենէ զուրկ է և անգործադրելի։

«Անշուշտ Եւրոպայի և Ռուսիոյ մէջ հանրային կարծիքը համակրութիւն կը յայտնէ պալքանեան դաշնակիցներուն, բայց կառավարութիւնները չեն կրնար այդ համակրութիւններէն առաջնորդուիլ։ Անոնք պարտաւոր են նկատի առնել տնտեսական և քաղաքական կարգի կնճռոտ խնդիրներ, ինչպէս նաև ապագայի խնդիրներ։ Այս խնդիրները կը զբաղեցնեն եւրոպական բոլոր դահլիճները, ինչ ալ ըլլայ քաղաքական խմբակցութիւնը, որուն կը պատկանին անոնք։

«Մաքէ չեմ անցըներ թէ Պուլկարիա չհասկնայ բովանդակ արժէքը, որ կայ Ռումանիոյ հետ իր արդի յարաբերութիւններուն մէջ և հետևապէս սահմանէ կացութիւն մը որուն պատճառաւ Ռումանիա չկրնայ մինչև վերջը պահել իր ուղղամիտ ընթացքը։

«Ամէն պարագայի մէջ, պալքանեան ազգերը պէտք է հաշուի առնեն Ռումանիան, իբրև քաղաքական կարևոր ազդակ մը։ Իրենց կողմէ հակառակ ընթացք մը թեթևութիւն մը պիտի ըլլայ և չի կարծուիր որ անոնք կարող ըլլան այդպիսի թեթևութիւն մը գործել։

«Դալով այն կարծիքին թէ վայրկեանէ վայրկեան պէտք է սպասել Նովի Պազարի սանճաքին գրաւման Աւստրիոյ կողմէ, անհիմն կ'երևայ։ Նմանօրինակ անհիմն կարծիքներ կ'արտայայտուին ռուս մամուլին մէջ, ինչ որ ցաւալի է։

«Այժմ պատերազմին մէջ մեծ տէրութիւններուն միջամտութիւնը փոխադարձ համաձայնութենէ մը ետք միայն կարելի է։ Բայց պատերազմին հաշուեյարդարութիւնը սակայն պիտի չանցնի առանց միջամտութեան։

«Սակայն ինչ որ ալ ըլլայ պատերազմին ելքը, նուաճողները պիտի ըլլան պալքանեան ժողովուրդները, որոնց գործողութեան վրայ տէրութիւնք կը խորհրդակցին, դաշնակցելու երաշխաւորութիւններ ձեռք բերելու համար։

«Բայց այժմ կարելի չէ խօսք ընել խաղաղութեան վճռական վերադարձի մը»։

Պուքրէշ, 2 Նոյմ.— Մ. Սազոնոֆի յայտարարութիւնները, որոնք Ռումանիոյ և անոր Թագաւորին խաղաղասէր ընթացքը ի վեր կը հանեն, ուրախութեամբ կերպով ընդունուեցան ամէն մամուլին կողմէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

Ներքին գործոց նորընտիր նախարար Ռէշիտ պէյ իր պաշտօնին ձեռնարկելուն առթիւ հետևեալ շրջաբերականը ուղղեց բոլոր կուսակալներուն. «Ներքին գործոց նախարարութիւնը ինծի յանձնուած ըլլալով, Աստուծոյ օժանդակութեամբ գործի ձեռնարկեցի։ Այնպիսի փափուկ վայրկեանի մը մէջ, երբ մեր բանակը պատերազմի դաշտին վրայ չորս թշնամի դաշնակից բանակներու հետ կը կռուի, աւելորդ կը նկատեմ բացատրել թէ քաղաքային պաշտօնեաներուն պարտականութիւնը ո՛րքան կարևոր է։ Հետևապէս կը յանձնարարեմ որ մեծ ու փոքր բոլոր պաշտօնեաները իրենց հայրենասիրութեան և կարողութեան վստահուած պարտականութիւնը Սահմանադրութեան եւ օրինաց համաձայն կատարեն և մասնաւորապէս վերջին ծայր հոգ տանին անդորրութեան պահպանման, մեր սիրելի հայրենիքին յառաջդիմութեան և բարգաւաճման և ժողովուրդին բարօրութեան և երջանկութեան»։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վիեննա.— Պուքրէշէն Ցայթի կը հեռագրուի թէ Պեսարապիոյ մէջ կատարուած ռուսական մեծամեծ պատրաստութիւնները և սահմանագլխին վրայ ռուս օդանաւորդներու կատարած հետազօտութիւնները մտահոգութիւն կը պատճառեն Ռումանիոյ։ Աւստրիական կուսակցութիւնը կը պահանջէ որ Քէօսթէնճէ ամրացուի և ընդհ. զօրահաւաքութիւն կատարուի։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ՇԱՀԵՐԸ

Բեթերսպուրկ, 1 Նոյ.— Մ. Սազոնոֆ յայտարարեց թէ նկատի կ'առնէ այդ պատերազմին մէջ իր տնտեսական շահերու խնդրոյն մէջ սահմանափակելու մասին Աւստրիոյ ցոյց տուած հակումը և բաւ որ այդ շահերը կրնան գոհացում գտնել առանց միւսներու օսմ. պետութեանց, ինչպէս նաև միւս տէրութիւններու օրինաւոր շահերուն։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Նախարարաց Խորհուրդը երէկ Բ. Դրան մէջ նիստ գումարելով երկար խորհրդակցութիւններ կատարեց Նազըմ փաշայէ հասած հեռագիրներուն վրայ։ Նկատի առնուեցան արևմտեան բանակի շարժումներու մասին հասած տեղեկութիւնները։ Այս նիստին կը մասնակցէին նաև Կրթական և Դատական նախարարները, որոնք Ապտիւլ Համիտը Պոլիս բերելու համար Սելանիկ գացած ըլլալով, տեղեկութիւններ տուին այդ քաղաքին և շրջականներուն վիճակին վրայ։ Արտաքին գործոց նախարարը ժողովին հաղորդեց Պոլսոյ օտար դեսպաններուն կողմէ կատարուած դիմումը, ինչպէս նաև օսմ. դեսպաններու կողմէ ղրկուած տեղեկագիրը, որոնց վրայ ժողովը խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՖԷԹՀԸ ՊԻՒԼԷՆՏ ԻՆՉՊԷՍ ԸՆԿՂՄԵՑԱՒ

Աթէնք, 1 Նոյմ.— Սելանիկի նաւահանգիստին մէջ Ֆեթհի Պիւլենտը ընկղմող թօրփիլանաւին հրամանատար Վոթիս հեռագրով ուղղած իր տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ.

«Էլէվթէրօփոլիէն մեկնեցայ գիշերուան ժամը 9 ին։ Գարապուրնուի ամրոցները իրենց լուսարձակները ուղղած էին Քասանտրայի և Վարտարի միջև։ Բայց ես անցայ, արանթացօրէն ուղղուելով դէպի Սելանիկի նաւահանգիստը։

«Ժամը 11.20 ին և երկուն զանազանեցի Թուրք գրահաւորին ներկայութիւնը նաւահանգիստին ձախ կողմը։ Անոր աջ կողմը կային ուրիշ Թուրք նաւ մը և Թուրքական մարտանաւ մը։

«Խոնդակ շարժումներ ըրի, միշտ առանց նշմարուելու, և երեք թօրփիլ արձակեցի Թուրք գրահաւորին վրայ։ Պայթում մը տեղի ունեցաւ, անոր ծխնելոյզին առաջակողմը, ուրկէ ծուխի զանգուած մը բարձրացաւ։ Նաւը ծակեցաւ և սկսաւ ընկղմիլ յետևին կողմէն։

«Այն ատեն արագօրէն մեկնեցայ և այն պահուն երբ Գարապուրնուի առջևէն կ'անցնէինք, հրամայեցի թնդանօթի հարուած մը արձակել ամրոցին վրայ։

ՀԱՑԻ ՆՈՒԱԶՈՒԹԻՒՆ

Երէկ Բերայի, Օրթագիւղի, Սիրքէճիի և ուրիշ թաղերու բնակիչները մեծ դժուարութիւն կրեցին հաց հայթայթելու համար։ Փուռերը մեծ մասամբ գոց էին։ Տեղ տեղ կռիւներ ալ պատահեցան։ Երէկ գիշեր Սիրքէճիի կողմը բնաւ հաց չկար և շատեր անօթի մնացին։ Քաղաքապետութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։

ԹԱԼԷԱԹ ՊԷՅ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Կ'ըսուի թէ Բըրք Քիլիսէի ճակատամարտին առթիւ ձերբակալուածներուն մէջ կը գտնուի նաև Ներքին գործոց նախկին նախարար և Իթթիհատական Թալէաթ պէյ, որ իբր կամաւոր կը մասնակցէր Բըրք Քիլիսէի ճակատամարտին։

ՔԵԱԶԻՄ ՓԱՇԱՅԻ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Շքօտրայի զինեալ յանձնաժողովի նախագահ միւշիր Քեազիմ փաշա Թրիփոլիէն ճամբով կը հեռագրէ Արտաքին գործոց նախարարութեան թէ Գարատաղցիներու կողմէ կատարուած յարձակումներու պահուն օսմանցիք բուռն կերպով դիմադրած են և 2000 Գարատաղցիներ գերի բռնուած և նոյնքան ալ սպաննուած և վիրաւորուած են։

⁂ Նոյն յանձնաժողովը ճամբայ ելած է Պոլիս գալու համար։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾԸ

Երէկ յաւելուած մը հրատարակելով ծանուցուեցաւ թէ Օսմ. միւս բանակներուն ալ հրաման տրուած է յարձակողականի ձեռնարկել։

⁂ Արևմտեան բանակի հրամանատարը կը հեռագրէ. «Շքօտրայի արևելեան կողմը 4000է աւելի Գարատաղցիներու վրայ յարձակում եղաւ և թշնամին 1000ի մօտ կորուստ ունեցաւ։ Հարիւրապետ մը և ութը զինուորներ գերի առնուեցան և մեծաքանակ հրացան և վառօդ գրաւուեցան։»

ԱՌՏՈՒԱՆ ԴԷՄ

(Թրքական աղբիւրէ առնուած հեռագիրներ)

Սելանիկ, 20 Հոկտ.,— Վարտարի դաշտին մէջ օսմ. և Հելլէն բանակներուն միջև երէկ առտու ժամը 5ին սկսած ճակատամարտը տևեց 7 ժամ։ Անձրև տեղալուն համար, պահ մը դադար տրուեցաւ կռուին։ Յետոյ դարձեալ շարունակուեցաւ։ Հելլէնները պարտուելով Վոտենայի կողմը փախան։ Ութը թնդանօթ գրաւեցինք։ Բազմաթիւ Հելլէն գերիներ Սելանիկ ղրկուեցան մէկ փաշա օսմ. զինուորներու հսկողութեամբ։ Քոնսթանթին իշխան Գարաֆէրիէ ճամբով խոյս տուած է։

ՖՐԱՆՍ. ԵՒ ԱՆԳԼ. ՍՊԱՆԵՐ ՍԵԼԱՆԻԿ Կ'ԵԼԼԵՆ

Սելանիկ, 20 Հոկտ.— Սելանիկի նաւահանգիստը եկած անգլ. և ֆրանս. զրահաւորներուն սպաները ցամաք ելան և Վարտարի դաշտին մէջ տեղի ունեցած ճակատամարտը դիտելու գացին։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ԵՒ ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ՀԵՌԱԳՐԱԹԵԼԵՐԸ ԽԶՈՒԱԾ

Սելանիկէն եկած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Հելլէնները Գարաֆէրիէէն անցած ատեն Մանասթըրի և Սելանիկի հեռագրական գիծերը կտրած են, որով կարելի չըլլար այն կողմերէն լուր առնել։

ԴՐՈՒԱԳ

ՍԵՒ ՁԵՐՈՆ

(ԶԻՆ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՄԸ ԴՈՒՌԻՆ ԱՌՋԵՒ)

Իրարու վրայ դիզուած, գրեթէ խեղդելու աստիճան սեղմող բազմութեան մէջէն մէկը մատը պատէն կախուած ցանկին վրայ կը կարդար վիրաւորներու անունները. — Ալի օղլու Վէլի, Մեհմէ օղլու Եմին, Ստեփան օղլու Կարամպէս, Եօրկի օղլու Եանի...:

— Եանի՞, մեր Եանին է, պառաւ կին մը, որուն ճակատն ու այտերը ծածկուած էին խորշոմներով:

— Մեր Եանի՛ն, կրկնեց պառաւին կուշտին ճնշուող գեղանի կին մը, որ կապոյտ աչքեր ու դեղին, մետաքսի մազեր ունէր:

— Մեր Եանին է, փսփսաց ուրիշ գեղանի կին մըն ալ, որ այս երկուքին քով անհամարձակ կը կենար, իր սեւ, տամուկ աչքերը գետին յառած, — որովհետեւ այդ բազմութեան մէջ կեցող երիտասարդ մը իր վիրաւոր ազգականը փնտռելէն աւելի, անոր սեւ, պլպլուն աչքերը կը փնտռէր:

Ու երեք կիները հազիւ ինքզինքնին ազատած այս սարսափելի բազմութեան ճնշումէն, մօտեցան հիւանդանոցի դարպասի դուռին:

— Արգիլուա՛ծ է:

Պահակ սպան իր աջ ձեռքը օդին մէջ բարձրացուցած հրամայական ձեւով մը, կեցուց զանոնք:

Անիկա նուրբ, բարձրահասակ երիտասարդ մըն էր: Ոսկի ակնոցը անոր աչքերուն արտայայտութեան կու տար խստա[illegible] բան մը ու ատամներուն վրայ ցցուած բարակ պեխերը, անոր դէմքը կնոջականէն աւելի պիտի մատնէին:

Երեք կիները անհամբեր էին: Սպան կարմրած աչք մը պտտցուց անոնց վրայ, ու կարծես թէ նայուածքը քիչ մը երկարօրէն կանգ առաւ սեւ աչքերով գեղանի կնոջ աչքերուն մէջ:

— Էֆէնտի՛, աղաչեց ծեր կինը, երկու օր է հիւանդանոցէ հիւանդանոց կը վազենք զաւակս գտնելու համար. հիմա անունը կարդացինք: Թո՛ղ տուր որ ներս մտնենք:

— Ո՛չ, աղաչեց գեղանի մազերով կինը, եղբայրս է, մէկ հատիկ եղբայրս, մեր տան սիւնը...:

— Ո՛չ էֆէնտի...:

Սեւ աչքեր ունեցող աղուոր կինը հազիւ չրթունքը բացած էր, սպային մէկ նայուածքը կեցուց զինք և կարծես ամչցաւ ըսելու թէ Եանին իր ամուսինն էր:

Վայրկեան մը լռութիւն տիրեց: Սպան և երեք կիները գիրար անգամ մըն ալ քննեցին:

Բազմութիւնը կը սպասէր դուրսը: Անոնց ըլլալիք յաջողութիւն մը, միւսներուն ալ խրախոյս պիտի տար ներս մտնելու:

Սպան կը վարանէր:

— Ձեր երեքը մէկէն չեմ կրնար թող տալ, վճռեց վերջապէս: Ձեր մէջէն մէկը միայն կրնայ ներս մտնել:

Մէ՛կը. բայց ո՞վ:

Երեք կիները իրարու երես նայեցան, կարծես գիրար հարցափորձելու համար թէ իրենցմէ ո՞վ աւելի իրաւունք ունի ներս մտնելու: Բայց երեքն ալ հաւասարապէս կը սիրէին Եանին, խե՜ղճ Եանին:

Ծեր կինը առաջ անցաւ:

— Մայրի՛կ դո՞ւն...:

— Այո՛, պատասխանեց պառաւը, առանց թող տալու որ սպան իր խօսքը աւարտէ, վախնալով որ միւս գեղանի կիները առաջնութիւնը կը շահին:

— Ե՛կուր ուրեմն:

Սպան պառաւին թեւէն բռնեց և զայն տարաւ դէպի հիւանդանոցի ներսի դուռը:

Դուռին առջեւ միւս երկու կիներն ալ իրենց մատներուն ծայրին վրայ կոխելով հասած էին սպային ետեւէն:

— Բա՛յց, խնդրեմ, ըսաւ սպան, երեք հոգին մէկէն ներս չեմ կրնար թողուլ: Ձեր մէջէն մէկը ընտրեցէք:

Երեք կիները իրարու երես նայեցան նորէն:

Պառաւը ներս մտած էր: Սպան դուռը մեղմօրէն գոցեց գեղանի կիներուն երեսին:

Երբ ծեր կինը վերադարձաւ, ճերմակ կտրած էր ու տարտամօրէն գեղանի կիներուն կռթնեցաւ գետին չիյնալու համար:

— Ի՞նչ եղաւ, մա՛յր, հարցուց վիրաւորին քոյրը:

Պառաւը անոր երեսին նայեցաւ, դալկահար չըլլալու արտայայտութեամբ մը:

— Ի՞նչ եղաւ, կրկնեց վիրաւորին կինը, անձկութեամբ նայելով պառաւին աչքին մէջ:

Պառաւը աչքերը փակեց, որպէս թէ անոնց մէջ չուզէր իր աչքին առջեւէն անցնող տեսարանը:

Ու մեղմօրէն, ծանր ձայն մը, սեւ նետուած մահուան պէս սարսռուն [illegible] չրթունքէն ելլելով, փսփսաց:

— Մեռա՛ծ է:

— Մեռա՞ծ...:

— Մեռա՛ծ...:

Ոչ հառաչ մը և ոչ ալ արցունք մը:

Այս բառը ահագին ժայռի մը պէս ինկած էր իրենց վրայ ու վայրկենաբար ճնշած զանոնք, առանց արցունք մը կամ հառաչ մը հանելու ժամանակ տալու:

Սպան երեւցաւ դրան առջեւ:

— Էֆէնտի՛, ըսաւ, դեղին մազերով կինը, մենք ալ պիտի տեսնենք, գոնէ եղբօրս սառած ձեռքը համբուրելու:

— Էֆէնտի՛...:

Խուլ հեծեծանք մը խեղդեց սեւ աչքերով աղուոր կնոջ ձայնը:

Անոնց աչքերուն մէջ այնքան մեծ պաղատանք մը և այնքան սիրտ պատառող յուսահատութիւն մը արտայայտուեցաւ որ, սպան անոնց պիտի ներէր, եթէ հիւանդանոցին ներքին դուռը ետեւէն կղպուած չըլլար, անշուշտ իր նախապէս տուած հրամանին վրայ:

— Թողէ՛ք, ըսաւ սպան, ինչ օգուտ ունի մեռած մարդը. անիկա կը հանգչի՛ [illegible]:

Ու հեռացաւ [illegible] դուռը:

Երեք կիները նստեցան հոն, դրան առջեւ, իրենց սրտին խորը զգացած արցունքի հեղեղը թափելու համար այն սեմին վրայ, ուրկէ քիչ մը առաջ պիտի անցնէր Եանին, գեղա՛նի Եանին դագաղը, երկու զինուորներու ուսին վրայ, առանց աղօթքի, առանց քահանայի, առանց խունկի և առանց արցունքի...:

Դուրսը, վիրաւորներու անուանացանկին առջեւ դիզուած բազմութիւնը ճնշուեցաւ: Պահակ սպան կը յառաջանար մատիտ մը բռնած ձեռքին մէջ:

Երբ սպան անուանացանկին վրայ գտաւ Եանին անունը, անոր առջեւ նշանակեց խաչ, սեւ, մահուան չափ սեւ ու գերեզմանի մը չափ պարապ զերօ մը:

ՅՈՎՀ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱՅԻ ԴԱՀԼԻՃԸ

ԵՒ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՆԳԼԻԱՍԷՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕԳՈՒՏՆԵՐԸ

Սահմանադրութեան հռչակումէն անմիջապէս յետոյ Քեամիլ փաշա կոչուեցաւ վարչապետութեան պաշտօնին. իր մեծ փորձառութիւնը, արդարամտութիւնը և անգլիասէր զգացումները կ'արդարացնէին այս անուանումը: Քիչ յետոյ երկու ծանր դէպքերու առջեւ գտաւ ինքզինքը. Պոսնա-Հերսէկի վերջնական կցումը Աւստրիա-Հունգարիոյ կողմէ, և Պուլկարիոյ կողմէ, բացարձակ անկախութեան հռչակումը: Այս երկու արարքներուն զուգադիպութիւնը յստակօրէն կու տար ենթադրելու թէ, Աւստրիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ գաղտնի համաձայնութիւն մը հաստատուած էր անոնց, ինչպէս վերջերս մամուլին մէջ ատոր վերաբերող գիր մ'ալ հրատարակուեցաւ: Քեամիլ փաշայի դահլիճը վաւերացուց նահանգներու կցումը, դրամական փոխարինութեամբ մը. գալով Պուլկարիոյ բացարձակ անկախութեան հռչակումին՝ համաձայնեցաւ անոր, Արեւելեան երկաթուղիներու փոխարժէքին մասին հաշուեկշռելով ռուսական պատերազմական տուգանքին մէկ քանի տարեկան մասնաբաժիններուն փոխարէն, Ռուսիոյ առաջարկութեան վրայ իսկ:

Ռուսական այս միջամտութիւնը փոքր յայտ մը կը նշանէր նոր ըմբռնմին հանդէպ իր ունեցած խաղաղ զգացումին վրայ: Թէեւ ստոյգ անխուսափելի պատահարներ էին, սակայն Քեամիլ փաշա պատասխանատուութիւն Երիտասարդ Թուրքերուն կողմէ արդէն [illegible] գտնէր: Անկից ի վեր, ալեւոր Թուրք քաղաքագէտը, նորերուն դէմ դառնացած, մեկուսացած քաղաքականութեան մէջ անցուց կեանքը. այս ժամանակամիջոցին մէջ երկու գլխաւոր անգամ միայն իր վրայ հրաւիրեց քաղաքական աշխարհին ուշադրութիւնը հետզհետէ մեծցող ամբաստանութեամբ մը զոր ուղղեց Սալոնիկի Երիտասարդ Թուրքերու վարչութեան դէմ, Եգիպտոսէն ուր գացած էր իր գաղափարակից առաջնորդները կազմելու համար. յետոյ, իր տեսակցութեամբ, Մալթայի ջուրերուն մէջ, Մեծն Բրիտանիոյ Ճօրճ Թագաւորին հետ, անոր Հնդկաստանի ուղեւորութեան առթիւ:

Չորս տարի յետոյ, երկրորդ անգամ ըլլալով, Քեամիլ փաշայի կը յանձնուի նորէն, Օսմանեան պետութեան նաւուն ղեկը, ա՛յն պահուն որ Արեւելքը ալեկոծութեան մատնուած է: Եւ անիկա պաշտօնավարութեան կը կոչուի Երիտասարդ-Թրքական ըմբռնին վերջնական անկումէն:

Նոր դահլիճը կազմուած է, խոստանալով, երկրին թէ ներքին և թէ արտաքին քաղաքականութեան յառաջիկայ [illegible] հանդարտութեան ու ամրութեան մը մէջ պահելու: Քեամիլ փաշա, կը հաւատանք, մինչեւ ներկայ ժամը պահած է իր քաղաքական համոզումները և նախանձախնդրութիւնները. արտաքին ներքին յարաբերութիւնները կանոնաւորել այնքան կարեւոր որքան կը ջանայ Անգլիոյ և Թուրքիոյ միջեւ մերձեցման մը գաղափարը:

Պիտի կանգ առնենք, պահ մը, իր այս արտաքին ուղեգծին վրայ:

Ներկայիս աւելի մօտ գիտենք և կ'ըսուի, արդէն, թէ նոր դահլիճը, իր արտաքին քաղաքականութեանը մէջ, պիտի յարի Անգլիոյ:

Ինչ որ, արդարեւ, ներկայ ձգնաժամին Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան գերակշիռ տարրը կը կազմէ, երրորդ պետութեան մը կողմէն հաւանական միջամտութեան մը վտանգն է. ատիկա՝ երրորդի մը պաշտպանութեան անհրաժեշտութիւնը նաեւ: Ակներեւ է բնաւ որ միջամտող պետութիւնը կամ Աւստրիա և կամ Ռուսիա կրնայ ըլլալ: Նկատելով որ Պալքաններուն մէջ աւստրօ-ռուս մրցակցութիւնը նորէն բացուած է՝ ստոյգ է որ աւստրիական միջամտութիւնը կրնայ տեղի ունենալ ի նպաստ Թուրքիոյ, սլաւ-օրթոտոքսներու յաղթութեան պարագային, և ռուսական միջամտութիւնը կարելի է՝ սլաւ-օրթոտոքսներու պարտութեան պարագային: Այս պատահականութեան մէջ կը կայանայ ծանրագոյն վտանգը: Արդ գո՛րծ նշաններ կան, որոնք կը ձգտին իրականութիւն տալ այսպիսի վտանգի մը: Ռուսիոյ պաշտօնական քաղաքականութիւնը հետզհետէ համասլաւականութեան հոսանքին կը տարուի: Ահաւասիկ. պատերազմէն առաջ, ռուսական արտաքին գործոց նախարար Սազօնոֆ, երբոր Բալմօրալ կը գտնուէր, հետեւեալ զարմանալի յայտարարութիւնը ըրաւ Մաթէնի մէկ խմբագրին. Ռուսիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը առաջնորդուած է այն խանդաղատանքի զգացումէն որ մեզ կը միացնէ այն եղբայրակից եւ կրօնակից ժողովուրդներուն որոնք մաս կը կազմեն Սլաւական մեծ ընտանիքին: Ասկից վերջը, ներկայ [illegible] Սազօնոֆի քաղաքականութեան [illegible] հանգամանքներուն վրայ: Թէեւ, առաջին ընդհարումներուն առթիւ, պահ մը կարծուեցաւ թէ Սազօնոֆի դիրքը խախտած է, սակայն անմիջապէս հաստատուեցաւ թէ Ցարին կատարեալ վստահութիւնը կը վայելէ: Պէտք է յիշել նաեւ որ Պօլսոյ նախկին ռուս դեսպան Չարիքօֆի ալ կարեւոր բաժին մը վերապահուեցաւ Պալքանեան դաշնակցութեան գործին մէջ: Եթէ այս ամէնուն վրայ աւելցնենք նաեւ այն շնորհաւորութեան հեռագիրը զոր Ցարը ուղղեց վերջին օրերս Սերպիոյ Բեթար Թագաւորին, Ռուսիոյ դիտաւորութեանց վրայէն խորհուրդի վարագոյրը բոլորովին մէկի կ'առնուի: Ռուսիա, այսպէս, Պալքանեան պետութիւններուն բնական և աւանդական պաշտպանի դիրքին մէջ կը գտնուի: Այդ կողմէն է որ սեւ ամպ մը կը նշմարուի:

Գալով Քեամիլ փաշայի, անիկա գրեթէ ամիս մը առաջ Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակցին ըրած էր յայտարարութիւններ որոնք այս մասնաւորութիւնը կ'արտայայտէին և անգլիական աջակցութեան պէտքը կը յիշէին. թէեւ յետոյ հերքուեցաւ այս տեսակցութիւնը, բայց անիկա կը պարունակէ մասեր, որոնք ճշմարտութեան և պատմական նախընթացներու համաձայն են: Արդ, [illegible] մը գաղափարը բարեկամի մը անհրաժեշտութիւնը կ'ենթադրէ: Հետեւաբար, Պալքանեան ներկայ պատերազմին մէջ, Թուրքիա [illegible] պէտք ունի: Արդ ո՞վ է այդ բարեկամը: Անգլիա՞ն, Գերմանիա՞ն: Ինչպէս կը հետեւի պաշտօնական [illegible] Քեամիլ փաշայի դահլիճը իր աչքերը սեւեռած է Անգլիոյ վրայ:

Անշուշտ, անցեալին պատահարները կ'արդարացնեն այս հակումը: Արդարեւ, մեր արտաքին քաղաքականութեան ամբողջութեան անցեալին մէջ Անգլիոյ և Թուրքիոյ շահերը իրարու համաձայն եղած են: Օսմանեան [illegible] միեւնոյն ժամանակ կրօնական պետ ըլլալով 60,000,000 Հնդիկ մահմետականներու, որոնք Բրիտանական վարչութեան տակ կ'ապրին, Պոլսոյ մէջ անգլիական կառավարութեան կողմէ արձակուած դիւանագիտական կամ զինուորական հարուած մը իր անխուսափելի հակահարուածը պիտի ունենար նաեւ Հնդկաստանի մէջ. ասկէ զատ, ինչ որ Անգլիոյ և Թուրքիոյ շահերուն աւելի խորունկ և աւելի ամուր հիմ մը կ'ընծայէր՝ սա պատմական իրողութիւնն էր թէ՝ երկու երկիրներն ալ միեւնոյն ընդհանուր հակառակորդն ունէին, Ռուսիան: Լորտ Պիքընսֆիլտի հետ բաղդատմամբ Բրիտանական քաղաքագէտներու երեւակայութիւնը [illegible] էր Հնդկաստանի վրայ Ցարի կայսրութեան կողմէ արշաւանքի մը [illegible] ծրագրին մէջ ձանձրոյթը: Այսպիսով՝ անգլիական պաշտպանողական գաղափարը կը վերաբերէր նաեւ [illegible] Փոքր Ասիոյ վրայով դէպի Միջերկրական ծով և Եփրատի հովտին վրայով դէպի Պարսից ծոց: Ամբողջ տասնեւիններորդ դարու մէջ, անգլիա-ռուսական մրցակցութիւնը արեւելեան քաղաքականութեան մէջ գերակշիռ տարր եղած է: Ռուսական [illegible] Անգլիա պաշտպանած է Թուրքիան [illegible] 1856ին ինչպէս 1877ին: Ցայտուն է թէ լորտ Պիքընսֆիլտի կողմէ միջամտութեան շնորհիւ էր որ, 1878ին գումարուեցաւ Պեռլինի վեհաժողովը, որ ջնջեց Սան-Սթեֆանոյի դաշնագիրը, դաշնագիր՝ որ Թուրքիոյ անկախութեան կ'սպառնար և մինչեւ Սալոնիկ երկարող Մեծ Պուլկարիա մը կ'ստեղծէր: Ոչ մէկ օսմանցի չի կրնար այսօր խորունկ երախտագիտութեամբ մը չյիշել Բրիտանական այդ բարեկամ նախաձեռնութիւնը:

Բայց, այսօր, գերակշիռ տարրը որ կը տիրէ միջազգային քաղաքականութեան մէջ, այլեւս անգլիա-ռուսական հակառակութիւնը չէ, անգլօ-գերմանական հակառակութիւնն է: Արդարեւ, 1878էն ի վեր հիմնական փոփոխութիւններ առաջ եկած են Ռուսիոյ մէջ: Պետերպուրկի քաղաքական բարձրագոյն շրջանակներու ուղղութիւնը չի ներշնչուիր այլեւս Պոպետոնոսցեւի գաղափարներէն: Հաստատուած կ'երեւի թէ Ռուսիա յաւէտ հրաժարած է Հնդկաստանի արշաւանքի մը ծրագիրներէն և թէ նպատակ չունի, հակառակ Բրիտանական կալուածներուն, գրաւել Պարսկաստանի հարաւային նաւահանգիստները, Պէնտէր Աբաս և Պուշիր: Ոչ միայն անգլիա-ռուսական հակառակորդութիւնը իր սրութիւնը կորսնցուցած է երկար ժամանակէ ի վեր, այլ անոր տեղ յաջորդած է նաեւ անգլօ-ռուսական համաձայնութիւն մը: Այս համաձայնութեան ուժով Ռուսիա և Անգլիա իրենց մէջ բաժնեցին Պարսկաստանի ազդեցութեան շրջանակները: Նոյնպէս, Եգիպտոսի անգլիական գրաւումէն ի վեր, Ռուսիոյ դէմ Միջերկրականի ճանապարհին պաշտպանութեան գաղափարը [illegible] մէջ նուաղած է:

Ինչ որ ալ ըլլայ Անգլիոյ և Թուրքիոյ միջեւ սերտ մերձեցում մը լուրջ դժուարութեան մը կը հանդիպի՝ գոյութիւն չունի այլեւս: Անգլիա իր դէմ ունի այսօր Գերմանիան, ոչ թէ Ռուսիան: Թերեւս այս հակառակութեան պատճառով է որ Անգլիա մօտեցած է Ֆրանսայի և Ռուսիոյ, ծնունդ տալով Եռեակ Համաձայնութեան: Այս պայմաններուն մէջ, դժուար է երեւակայել թէ Անգլիական կառավարութիւնը ինչպէս պիտի օգնէ Թուրքիոյ եթէ ռուսական միջամտութեան վտանգը իրականանալու վերածուի:

Միւս կողմէն ստոյգ է որ Թուրքիա, ներկայ տագնապին մէջ, Անգլիոյ մտերմութեամբ, իրեն պիտի հեռացնէ Գերմանիան և հետեւաբար Աւստրիա-Հունգարիան: Թերեւս երեք կայսրները, նոր [illegible] մը մէջ, պիտի գտնեն զիրար և նոր մերձեցում մը յառաջ պիտի գայ Ռուսիոյ, Գերմանիոյ, Աւստրիա-Հունգարիոյ միջեւ պալքանեան խնդրին վրայ: Գիտենք թէ [illegible] ատոր: Եթէ, սլաւները իրենց յաւակնութիւններուն մաս մը զիջին՝ թերեւս աւստրիական և ռուսական կառավարութիւններուն միջեւ համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ շուտով ապակեդրոնացման հիման վրայ, սրբագործելով [illegible] սկզբունքին պաշտպանման անկարելիութիւնը հաստատելով այսպէս: Դիւրաւ կ'երեւակայուի թէ օսմանեան կառավարութիւնը ինչ դժուարին կացութեան մը մէջ պիտի գտնէր ինքզինք գերմանա-աւստրո-ռուսական այսպիսի հզօր և անպարտելի խմբակցութեան մը դէմ: Միակ օգտակար ծառայութիւնը զոր պիտի կրնար Անգլիա մատուցանել Թուրքիոյ՝ պիտի կայանար [illegible] միջամտութեան [illegible] մէջ...:

Ա. ՔԻՉՄԱՃԵԱՆ

ՇՔՈՏՐԱ ՊԱՇԱՐՈՒԱԾ

ԱՆՁԿԱԼԻՑ ՎԱՅՐԿԵԱՆՆԵՐ

Շքոտրայէն 27 Հոկտ. թուակիր [illegible] ընդարձակ հեռագիր մը ստացած է, որմէ հետեւեալ մասերը կը քաղենք.

Պոյանա գետին ծանծաղուտ եզերքներուն վրայ և Բոբի լերան կիրճերուն մէջ, Թուրքիոյ դէմ կռուելու համար միացած Գարադաղցիները և Մալիսորները անհաւատալի յաջողութեամբ մը յառաջացած են: Անոնց ետեւէն, փոքր խումբերով զինուորները կան: Վա՜յ այն առանձին ճամբորդին՝ որ պիտի համարձակէր անոնց մէջէն անցնիլ ուզել:

Տասնըհինգէն վաթսուն տարու մարդիկը մեկնած են քաղաքէն: Կը մնան միայն կիները, ամէն տեսակ աշխատութիւններով ծանրաբեռն գրաստներու պէս: Երբ [illegible] կ'իյնէ, անոնք առաւօտուն պէս կը վազեն ձորերէն և կիրճերէն, կրած պաշարեղէնի բեռները ուսերնուն վրայ, տանելու իրենց ամուսիններուն ու զաւակներուն: Անոնցմէ մէկն էր որուն հանդիպեցայ լերանց մէջ և որ զիս առաջնորդեց դէպի Շքոտրա:

Երեւակայեցէ՛ք լճի մը եզերքը — որ վենետկեան ափերով ջրային հովիտ մըն է միայն, իրար խառնուող և իրարու վրայ ելլող սարերու կիկլոպեան շրջանակի մը մէջ գրուած պզտիկ քաղաք մը, սպիտակ, կապոյտ և ոսկեգոյն, որուն փոքրագոյն անկիւնը միջնադարեան երեւոյթ մը ունի:

Պաշարման տասներորդ օրն է այսօր. Շքոտրան անդորր կը քնանայ իր երկու ամուր դիրքերուն՝ Թարապոշի և Բէֆթէի միջեւ: Բոլոր [illegible] սարեր երկու արգելական միջնաբերդներ են, [illegible] պատնէշներով, խրամներով և որմերով զոյգ երկու տարիէ ի վեր հոն հաստատուած է Ֆոն Տէր Կոլց փաշային. բայց [illegible] անցնելէ ետք, ինքզինքը կը գտնէ արեւելեան քաղաքի մը մէջ: Պահակախումբը մօտաւորապէս 15,000 հոգի կը բաղկանայ, որուն մէջ կը գտնուին Պոսնիոյ ներգաղթականներէն սկսեալ մինչեւ Արաբիոյ և մինչեւ Ասիոյ խորքերէն: Այս զինուորները քաջ են անշուշտ, հերոսութիւնը իրենց համար բնական է և մահը կ'արհամարհեն, բայց բնականաբար հանդարտութիւն, ու քաջութիւն չեն յայտներ այս պարագային: Գետնին վրայ նստած կամ պառկած, ժամերով համբերատար կը դարձնեն կամ կը մնան նայուածքնին սեւեռած քարի մը, ծառի մը կամ ամպի կտորի մը վրայ:

Ցերեկին մեծ խնդիրը ուտելիքի խնդիրն է, որովհետեւ ցամաքի և ծովի բոլոր ճամբաները կտրուած են և ամէն օր ի վեր բնաւ գաւառէն պաշար հասած չէ: Միայն ծերունիներ կը սահմանուին լճին վրայ, եզերքէն հազիւ մէկ երկու հարիւր մետր հեռու նաւակներու մէջ, որոնք ձուկ կը նետեն և [illegible] կարմրաւոր ձկներ կ'որսան, կարմրափայլ [illegible] իրենց [illegible]: Հայր հասնող [illegible] խառնուրդ մըն է, թաց և ծուխ: Մեծ հոգածութեամբ [illegible] և աղ է, խոլ հացը բոլորովին անխառն չէ: Պատերազմին միայն [illegible] է, որովհետեւ ամէնէն [illegible] կը [illegible] և [illegible] Տաճկաստանի համար բանուոր կը հաւաքուին, որուն կրակարանին մէջ ամէն տեսակ փայտ կը նետեն, պատուհաններու փեղկերուն ինչպէս նաեւ [illegible], երբ հացը կը փէ, քաղաքին վրայ [illegible] բուրում մը կը տարածուի որ ամենէն զարշանք [illegible] քաղցրահամ [illegible] կը վերածէ:

Միօրինակութիւնը քիչ անգամ կ'ընդմիջուի. երեկ լճին վրայ երկու երկթրքական պզտիկ թնդանօթանաւերէն մին — որոնք մեր մօտերը կը շրջագային — կը ռմբակոծէին եզերքէն անցնող ոչխարներու հօտ մը. ընդհանուրին և բանակին համար խնճոյքի օրեր են այդ օրերը:

Տարօրինակ զրոյցներ կը շրջին ամէնուրեք. մէկը կ'ըսէ թէ Պուլկարները Պոլսոյ առջեւ են, միւսը թէ բոլորովին ջնջուած են: Ոչ մէկ բան կը զարմացնէ այստեղի մարդիկը: Բաղդագուշակ կիներ, ծախու և գզուած մազերով, մութ անկիւններու և հարեմներու մէջ կը կծկուին և խուլ ձայնով մը կը պատմեն հեքիաթներու դէպքեր, կ'երգեն Քօրանին հատուածներ և իրենց անմիջական թագաւորին վրայ նայելով աղօթքներ կը զօրացնեն:

Իրիկունը կը բացուին այն պզտիկ սրճարաններն ուր ճերմակ մօրուքով ծերունիներ երկար չիպուխներ կը ծխեն, գաւաթ գորգերու վրայ երկնցած: Ոչ ոք կը խօսի. ամէն մարդ կ'երազէ կամ կ'աղօթէ: Երբեմն մութին մէջ ձիւներ կը լուին. դին. հրաման մըն է. յանձնարարականները կը վազեն և կը զգեստաւորուին:

Միւսն ալ, իրիկնամուտին, թնդանօթ կանխաւ կ'որոտայ և կը զօրէ լեռները: Ժամ մը կամ երկու՝ հրացանաձգութիւն [illegible] իր ծանր [illegible] ինչպէս նաեւ, [illegible] փողոցներուն մէջ [illegible]: Ոչ մէկ վիրաւոր կայ քաղաքին մէջ և վիրաւորը անտարբեր կը մեռնի յանձնաւ, իր բաց վէրքերը գիտակով:

* * *

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի — 21 —

ՍԻՐՈՅ ՁՈՀԸ

ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

— Ինչպէս կը տեսնես, ուղղակի ազնուական գործ մըն է, շարունակեց Աժէլիա: Այս թանձր ու սեւ քօղերուն տակ թաքնուած դէմքիդ վրայ պիտի [illegible]: Բանտապետը հետդ չպիտի խօսի. ի հարկին անհամարձակ գլխու շարժում մը պիտի ընես և պիտի փութաս դուրս ելլել: Դուրսը կեցած է օթօմոպիլ մը, որ հոս բերաւ զիս և քեզի կը սպասէ: Վարորդը անոր [illegible] մը [illegible]. պիտի տեսնէ որ [illegible] անիկա օթօմոպիլ կը նստի: Գնա Լիոնի կայարանը: Թիվօլիի համար տոմսակ ունիս: Հոն ժամու մը հեռաւորութիւն ունի: Վար կ'իջնես և կ'երթաս անտառին կողմը դանդաղ մեծ ծառերէն: Քանի մը վայրկեան յետոյ՝ պիտի հանդիպիս գիւղական տարազ հագած պառաւ կնոջ մը: Իմ անունս պիտի արտասանէ, որպէս զի անծանօթ մը չըլլայ հարկաւ: Ամենայն վստահութեամբ հետեւէ անոր: Իր [illegible] կը կոչուի և [illegible] է: Իր խրճիթը պիտի տանի, որ անտառին մէջտեղը կը գտնուի: Կարծեմ պիտի ըլլայ այդ ամէն անձերուն մօտ. երկար ատեն չպիտի մնաս այդ խրճիթին մէջ. կամ այն է որ ես պիտի գամ քեզ առնելու և կամ Ռօպէրէն ու պաշտպանէդ լուր պիտի ստանաս:

Մարկրիթ այդ համոզիչ խօսքերով սառած էր արձանի մը պէս:

— Ձգէ՛ զիս, ձգէ՛ զիս, կը կրկնէր հիւանդապահուհին, [illegible] մը: Կը վախնամ որ [illegible] անհամեմատութեամբ վրայ: Անգամ մը խորհէ՛ [illegible] վրայ: Արդէն խոկ [illegible] է: Վայրկեան մը իսկ հանգիստ չպիտի ունենամ այդ անտառին մէջ, եթէ չգիտնամ որ հոս բոլորովին ապահով ես:

— Բայց քեզի կ'ըսեմ թէ չեն կրնար վար դնել զիս, յարեց Աժէլիա բարկացած: Իմ համոզումներուս համար, կը խօսէին նայիք քեզի [illegible] ինչպէս յանձնուած է իմ ծրագիրս:

Խոկալով Աժէլիա իր ձեռքը և ձայնը ձեռքերով հանեց հիւանդապահուհիին սուգը և սուգի զգեստներ հագցուց անոր: Պառաւուհին իր բարեկամուհիին հանդերձներ ստացաւ և ձերմակ կապոյտ գլխարկը դրաւ գլուխը:

— Ինծի համար մի՛ վախնար: Հարցաքննիչ դատաւորը պիտի կրնայ ուզածը ըսել ինծի, բայց չպիտի կրնայ բանտարկել: Մինչ որ կինս Կոմէտիի համար պատրաստ ըլլամ իմ ներկայութեանս համար ինծի: Կայսրն իսկ պիտի բաւէ թէ քու վրայ անհաւանական կասկածներ անհիմն են. նոյնպէս պիտի բաւէ թէ Տօքթ. Փէրնէի յաջորդութեան համաձայն, անմեղ ես գտնուած: Հետեւաբար պիտի չտեսնեն, բայց ու իմ աչքիս:

Պառաւուհին իր ձեռքն ու ձերմակ թեւերը ուրախութեամբ համբուրեց: Աժէլիա վերջին անգամ մըն ալ ձայնը և ձեռքերը համբուրեց հիւանդապահուհիին պատմելու համար:

— Գնա՛, ո՛չ ոք պիտի կասկածի [illegible] ներկայութեանս մէջ, որովհետեւ բոլ թէ երկար ատեն պիտի մնամ քովը: Ռօպէրի վրայ խօսէ՛ և հաւատա՛ խօսքին: Ներքին ձայնը ինծի չէ խաբած երբեք, բայց մէկ անգամ մը, բայց այդ անգամ ալ [illegible]... Ո՛չ, ո՛չ [illegible] կը զգամ, երբ այդ բանին վրայ կը խօսիմ: Կասկածի վրայ հաւատք ունիմ. [illegible] համոզուած եմ թէ ո՛չ միայն անմեղ [illegible], այլ և [illegible]: Աստ [illegible]: Բայց [illegible] Ռօպէրը պատուաւոր երիտասարդ մըն է, զոր մեծապէս [illegible]: Երկուքդ ալ երջանիկ պիտի ըլլաք...:

Մարկրիթ զգացուած կերպով նայեցաւ Աժէլիային, որուն անձնուիրութիւնը չէր գիտեր:

— Որքա՛ն բարի ես, մրմնջեց հիւանդապահուհին: Ինչ երախտագիտութեամբ պիտի փոխարինեմ: Երբեք չպիտի մոռնամ [illegible]: Երթա՛մ [illegible] Աստուած մեծ երջանկութիւն մը պարգեւէ քեզի:

Պառաւուհին իր սրտին վրայ սեղմեց Մարկրիթը, արտասուաթոր աչքերով:

— Աստուած քեզի առաջնորդ ըլլայ, ըսաւ Աժէլիա: Անհամբերէ՛, եթէ ոչ շատ ուշ պիտի մնաս:

Մարկրիթ սեւ քօղերը իր դէմքին առջեւ բերաւ, ակսաւ, ու գլխակոր, երկար նրբանցքին մէջ յառաջացաւ: Ուժգնօրէն կը տրոփէր սիրտը:

Երբ դրան մօտ կը գտնուէր Մարկրիթ, երբ Աժէլիան առաջնորդող բանտապահը ուրիշ նրբանցք մը դուրս ելաւ յանկարծ: Բանտապահը յարգալից կերպով ողջունեց Մարկրիթը, մինչ այս վերջինը կ'անցնէր, բերնին վրայ բռնած իր թաշկինակը:

— Ամէն բան օրհնեալ, ապահով եղէք որ հիւանդապահուհին երկար ատեն չպիտի մնայ հոն, ըսաւ բանտապահը քաղաքավարական ձեւով մը:

Մարկրիթ քանի մը անհասկնալի բառեր արտասանեց, նշան մը ըրաւ և դուրս ելաւ արագօրէն:

— Մե՛ծ Աստուած, եթէ ամէն բան երեւան ելլէ վերջին պահուն, խորհեցաւ Մարկրիթ դողդողալով...:

Հիւանդապահուհին չէր ուզեր վազել, որպէս զի ուշադրութիւն չգրաւէ: Բանտին անկիւնը տեսաւ այն օթօմոպիլը, որուն վրայ խօսած էր Աժէլիա: Կառքը նստաւ ու վարորդին անիւներ նշմարեց մէկը որ կը սպասէր:

Մարկրիթին սիրտը չէր բաբախեր: Կառքին սանդղակին վրայ Ֆրանցն էր, որ դռնակին կը սպասէր:

Միեւնոյն պահուն օթօմոպիլը սկսաւ սահիլ, շարժիլ:

Մարկրիթ չհամարձակեցաւ գոնէ գլուխը դուրս երկարել: Ցասման բնազդ մը կ'ըսէր թէ Ֆրանց չէր կրնար կասկածիլ իր ինքնութեան վրայ: Անիկա Աժէլիան պիտի կարծէր: Հաւանաբար անոր վրայ կը լրտեսէր: Մարկրիթ չկրցաւ այդ մտածումին վրայ կանգ առնել երկար ատեն: Հինգ վայրկեան յետոյ կառքը կանգ կ'առնէր կայարանի բակին մէջ:

Մանկամարդ աղջիկը սոսկումով գիտցաւ որ Ֆրանց ուրիշ օթօմոպիլով հետեւած էր իրեն: Բարեբախտաբար տակաւին սանդուղէն չտեսեր. Աժէլիա կանխաւ տոմսակ առած էր: Սփոփանք մը զգաց, երբ տեսաւ որ Ֆրանց կիշէին մօտ կը գտնուէր. մինչեւ վերջին պահուն հոն պիտի մնար, յուսալով որ Մարկրիթի տոմսակը [illegible] պիտի տեսնէր:

Մարկրիթ գնաց քարափի ուղղութեամբ և մեկնումի վերջին ազդանշանին սպասեց: Այն ատեն առաջին կարգի փոխադրակառքի մը մէջ նետուեցաւ [illegible] և բարձերուն վրայ ինկաւ:

— Ոչ, կ'ըսէր Մարկրիթ, ան չի կրնար գիտնալ թէ ո՛ւր կ'երթամ. կը կարծէ թէ պառաւուհին եմ: Այս կառախումբը Բարիզ կ'երթայ. հետեւաբար Ֆրանց իր ուղեւորին [illegible] պիտի բռնէ թէ պառաւուհին ո՛ւր իջած է...: Աստուած տայ որ առանց միջադէպի հանդիպեմ պառաւ կնոջ:

Կէս ժամ յետոյ, հիւանդապահուհին Փօնէ-տը-Թիվոլի կ'իջնէր և դէպի անտառ կ'ուղղուէր, մեծ ծառերուն հետեւելով:

Մարկրիթին մտքէն չէր անցներ որ առաջին կայարանին մէջ իսկ կառախումբի պաշտօնեան սա հեռագիրը կը ստանար.

«Կառախումբին առաջին կարգին մէջ մեծ սուգի զգեստով կին մը կայ: Մօտէն ծանր խանգարում ունի: Խնդրեմ անմիջապէս հեռագրեցէք, երբ կառախումբէն վար իջնէ:»

ՏՕՔԹ. ՓԷՐՆԷ
Կայարանին մէջ»

Մարկրիթ հազիւ անտառին ծառերուն ետին էր, երբ պաշտօնեային հեռագիրը հասաւ կայարան.

«Սգաւոր կինը Փօնէ-տը-Թիվոլիի մէջ վար իջաւ: Առանձինն կ'ուղղուի դէպի անտառ:»

Այս հեռագիրը Ֆրանցի փաչուած էր որ Տօքթ. Փէրնէի անունով հեռագրած էր քիչ մը առաջ:

ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՄԻԱՄԻՆ

Հիմա պիտի յայտնենք թէ Ռօպէր իր գաղտնի մէջ ինչպէս արթնցած էր քունէն, գիտակցութեան ամբողջ ժամը չյանձնած, և ինչպէս փոխադրուած էր անտառին առնէ: Իր ազատարարը Պուշոնք զրկած էր Ռօպէրը, որպէս զի հոնկէ շուտով նաւով, դէպի Անգլիա ու Ամերիկա ուղեւորելու համար:

(Շարունակելի)

ԴԻՄԵՑԷՔ ՍՊԻՏԱԿ ԴԵՂԱՐԱՆ

Գ. ՀԱՃԵԱՆԻ, ՍԻՐՔԷՃԻ

Պապը Ալի ճատտէսի

Ուր պիտի գտնէք դեղերու ամէնէն թարմը, անխարդախը, և անոնց խնամեալ պատրաստութենէն գոհ պիտի մնաք միշտ։

TÖRLEY
ՇԱՄՓԱՆԻԱ
JOS TÖRLEY
Ընդհ. մթերանոց
Կ. Պոլիս

ՏՐ. Բ. Բ. ՔԼԷՄԱՆՍ

ՎԻՐԱԲՈՅԺԱՊԵՏ ԱՒՍՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Մեծ փողոց, Բերա, Սէնթ-Անթուան աբարթըման

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2 ու կէսէն 4 ու կէս (Ք. Ե.)։

Աղքատներուն ձրի ամէն օր Աւստրիական հիւանդանոցին մէջ ժամը 9էն մինչև կէսօր։ 40—18

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

''ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՂԷՏԸ''ԻՆ

Բ. ՀԱՏՈՐԸ

ՅԱԿՈԲ Յ. ԹԷՐԶԵԱՆԻ

Կ'արժէ որ ամէն հայ ունենայ և պահէ Ատանայի եղերական ջարդին ճշմարտատու պատմութիւնը բովանդակող այս գիրքը, ուր կը խտացուին ականատեսի սրտաճմլիկ նկարագրականներ՝ պատկերներով, վաւերաթուղթեր, պաշտօնական տեղեկագիրներ, թղթակցութիւններ, վիճակագրութիւններ եւլն։ Երկու հատոր 336 էջ, 68 պատկերներով, միմիայն 10 ղրուշ։

Վաճառման կեդրոնատեղի՝ Դիվարան ԱՏԱՆԱ Բուլ Պարու, Կ. Պոլիս։ Կը գտնուի նաև Զօգմաճըլար Եօգուշու Պօղոս էֆ. Արապօղլեանի վաճառատունը։

Գ. հատորը մամուլի տակ է։ 20—18

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԱՄԵՆՔԴ ԱԼ

ԿԱՊՈՅՏ ԱՂՈՒԷՍԻՆ

(RENARD BLEU)

Մ. ԽԱՅԻՄՈՎԻՉ

Բերա. Բատամ Բանախա

Բոլորին նոր հասած են փողկապ, մանշօն, էշարփ, մուշտակ ամէն տեսակէ, բոլերոյի մուշտակ, այրերու մուշտակ վերջին նորաձեւութեամբ մուշտակէ գլխարկ։

Միակ վստահելի տունը

վերջին ծայր չափաւոր գիներ.

Առաջին այցելութիւնը ձրի

Տոքթ. Պէճեալեան

Վկայեալ Բարիզի համալսարանէն

Մասնագէտ ծննդաբերական գործողութիւններու, գաղտնի հիւանդութեանց և մանկաբարձութեան։ Տասն և հինգ տարի շարունակ Բարիզ, Նէքքէռ-Պոռօքա, Սէն Լուի և Լառիպուազիէռ հիւանդանոցներուն մէջ գործելով, իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած է աշխարհահռչակ բրոֆեսօր Ալպառան, Կիւյոն, Բօծծի Հալոբօ և Հարթմանի առաջնորդութեամբ։

Միքրօսքօբիք լուրջ քննութենէ մը վերջ նորագոյն մեթոտով շատ կարճ ժամանակի մը մէջ և արմատապէս կը դարմանէ հին և նոր ճերմակցութիւնը, կաթ միզելու, միզարգելութիւնը, միզամանի, երիկամունքի և արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Միզամանի և երիկամունքի քարերը և աւազը կ'անհետացնէ մեծ դիւրութեամբ (սիսթօսքօբի լիթօթրիթ միջոցաւ)։

Քիչ օրէն կը կորսնցնէ միզանցի նեղութիւնը, միզարգելութիւնը և արգամիզութիւնը ելեքթրօլիզ յիննէօ-սխուքիւլէռով մասնաւոր գեղերով և ի պահանջել հարկին, ելեքտրականութեամբ կը բուժէ ամենէն յուսահատ անկարողութիւնը և կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ, ի մի բան, շնորհիւ իր նորահնար գործիքներու հաւաքածոյին, կը յաջողի դարմանել ամենէն յուսահատ և ամենէն դժուարին հիւանդութիւնները։

Դարձ հին և նոր գաղղիական ախտին, կրնայ արմատապէս բուժել 606ի ներարկումով որ անձամբ ուսումնասիրած է Ֆռանքֆօրթի, Պերլինի, Վիեննայի և Բարիզի լաբօռաթուառներուն մէջ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9—4, բացի կիրակիէն և հինգշաբթիէն, կէս օրէ վերջ, իր բնակարանը, Բերա, Չարշը փողոց, թիւ 6—4 Թաշճեան աբարթըման։

Վկայեալ աղքատները ձրի։ 10—2

ՀԱՅ-ԼԱՅՑ

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌ

ՇԻՇԼԻ ՕՍՄԱՆ ՊԷՅԻ ՄՈՏ

Տէր եւ տնօրէն

ԱՄԲԻԲԻՍ ՄԻՋԱՐԱԲԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Այս վաճառատունը, որ ծանօթ է արդէն, եւրոպական ընտիր շաքարներու իր թարմ մթերքով, կ'առանձնէ հարսանեկան և մկրտութեան հանդէսներու անթերի և փայլուն սպասարկութիւնը, վերջին ծայր խնամքով։

Մէկ անգամի փորձը ամէն գոհունակութիւն պիտի պատճառէ գնողներուն։

ՕՐ. ԱԶՆԻՒ Ե. ԻՅՆԷՃԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ ԵՒ ՄԱՍԷՕԶ

ԽԻՄԻՒԹՍԱՐ ՍՕՂ. ՀԱՄԱՄ ԹԻՒ 48

ՎԿԱՅԵԱԼ ԿԱՅՍ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԷՆ

Ութը տարիէ աւելի է որ առանձին և թէ իբր բժիշկներու օգնական գործած ըլլալով՝ փորձերս կատարելագործած է յիշեալ ձեռնարկին մէջ։

Լօզանի Մանիթէնիքիէ բժշկական հիւանդանոցին մէջ յաջողապէս գործնական պաշտօն մը վարելով ծննդաբերութեան կը հսկէ և կը խնամէ, հակաճենխական վերջին օրէնքներու համաձայն գործադրութեամբ։

Կը յանձնարարուի ամէն անոնց որ կը փափաքին առողջ զաւակներու և կանոնաւոր ծնունդի, ձեռքերու մասնաւոր խնամատարութիւնը, օգտուիլ իր փորձառու, զգուշաւոր և գիտական մեթոտէն և աշխատութենէն։ 10—3

ՏՕՔԹ. Տ. ՍԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԲԺԻՇԿ

Երկար տարիներէ ի վեր իր ունեցած հմտութեանը փորձառութեամբ հիմնապէս կը դարմանէ ամէն տեսակ ներքին, ծննդական գործարանաց, ինչպէս նաև կանանց հիւանդութիւնները գիտական վերջին դրութեամբ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր մինչև կէս օր իր բնակարանը Բերա, Ս. Ցակոբ, Նալըճըն փողոց Թարագճեան Ապարթըման, իսկ կէս օրէ վերջը, բաց ի Կիրակիէ, Պոլիս, Նոր Նամակատան կարգը Պաղտատ Օթէլի դէմ Ֆէրրահ պէյ խանը, թիւ 6—7 իր մասնաւոր դարմանատունը։

Աղքատ օրերը ձրի 50—11

THE SCOTTISH

INDEMNITY CY. LTD.

ԹԻ ՍՔՕԹԻՇ

ԻՆՏԷՄՆԻԹԻ ՔԸՄՓԸՆԻ ԼԻՄԻԹԸՏ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԼՈՆՏՈՆ

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ

ԺՕՐԺ Լ. ՏԻՎՕԼԻ

Չէլէպեան խան թիւ 21—22

ՂԱԼԱԹԱ 50—9

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵԼԻ ԲԺԻՇԿ,

ՀՕԳԱԾՈՒ ԽՆԱՄՔ

Դատըգիւղ. Մօտա ճատտէսի

Տօքթ. Ե. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ծննդաբերութեան, կանանց, ներքին եւ գաղտնի հիւանդութեանց

Ֆրանսական համալսարանէ շրջանաւարտ, երկար տարիներէ ի վեր այլ և այլ փորձառութիւններ ստացած, և Բարիզի հիւանդանոցներու մէջ գործնականապէս կատարելագործած։

Հիւանդները կրնան վստահօրէն իրեն դիմել ամէն օր, կիրակին զատ, ժամը 8էն մինչև կէս օր, իր տունը։ Չորեքշաբթի օրերը աղքատաց ձրի։ 25—23

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՄԵՆԱՄԵԾ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Հաստատեալ 1880ին

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

[illegible]

ԱԺԱՆ, ՄՆՆԴԱՐԱՐ, ԱՆՈՒՇԱՀԱՄ

ԹԷՅԵՐ

Գաւառները գլխաւոր թէյավաճառներուն քով կը գտնուի

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ամէն փայլիկան ճախ մթերք ուղղակի Չինաստանէ, Հնդկաստանէ, Սէյլանէ և Ճավայէ ներածուած։ Գաւառային յանձնարարութիւնք փութով և խնամքով կը կատարուին։

Կեդրոնատեղի. — Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Ճէլալ պէյ խանի դրան կից թիւ 10։

ԼԻՆԱՐՏՕ ՍԻՄԱՆ ՔԸՄՓԸՆԻ ԼԻՄԻԹԸՏ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՆԱՏՕԼ ՀԻՍԱՐԻ ՄԷՋ

"ՇՕ ԻՏՐՕԼԻՔ,, (ԿԻՐ)

ԵՒ ՄԵՔԵՆԱԿԱՆ ԱՂԻՒՍՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱԿ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ. — Մահմուտիէ փողոց, 87 Գույումճըլար խան թիւ 7—8

Ղալաթիա

ՊԱՂՏԱՏԻ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Ազդ. — Պաղտատի Օսմ. Կայս. Երկաթուղւոյ Տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել թէ 1912 Նոյեմբեր 1էն սկսեալ, կրանտ և բըթիթ վիթէսով ղրկուելիք վաճառքներու և անասուններու փոխադրութիւնը առժամապէս պիտի վերսկսի իր գծերուն վրայ։ Սակայն նկատի առնելով ներկայ պարագաները, որ և է պատասխանատուութիւն չստանձներ ապրանքներու փոխադրութեան և յանձնումի պայմանաժամներու մասին։

Տնօրէնութիւն

Հայտար-Բաշա, 31 Հոկտ. 1912

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Ազդ. — Անատօլուի Օսմ. Երկաթուղւոյ Տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել թէ 1912 Նոյեմբեր 1էն սկսեալ, կրանտ և բըթիթ վիթէսով ղրկուելիք վաճառքներու և անասուններու փոխադրութիւնը առժամապէս պիտի վերսկսի իր գծերուն վրայ։ Սակայն նկատի առնելով ներկայ պարագաները, որ և է պատասխանատուութիւն չստանձներ ապրանքներու փոխադրութեան և յանձնումի պայմանաժամներու մասին։

Տնօրէնութիւն

Հայտար-Բաշա, 31 Հոկտ.

NORTH BRITISH RUBBER Co LIMITED
TRADE MARK
EDINBURGH

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇՆԵՐՈՒ

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱՊԸՌԱՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Իչ-Տիրէքլի խան, Սիրքէճի

Փիղ մարքան փնտռել ամէն վաճառողներու քով

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԵՒ ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐ

Յառաջիկայ ձմրան առթիւ մեծաքանակ մթերք անգլիական, ռուսական, գերմանական և ընտիր Բէնսի ամերիկեան լաստիկ կալօշներու։

Գաւառացի և տեղացի բոլոր կօշկավաճառներու ուշադրութեան կը յանձնենք մասնաւորաբար անգլիական ՓԻՂ մարքայով լաստիկը որուն բարեձևութիւնն ու տոկունութիւնը անմրցելի են, և որուն միակ գործակալն է վաճառատունս։

Անոնք որ կը փափաքին թէ՛ ձեւաւոր և թէ՛ տոկուն լաստիկներ հագնիլ, պէտք է նախընտրեն միմիայն անգլիական ՓԻՂ մարքայով լաստիկը որ տեսակին մէջ ամէնէն դիմացկունն է։

Ո՛վ խանութպաններ, վազ անցէք փտտուկ լաստիկ ծախելէ և մանաւանդ երրորդական ամերիկեաններէ զգուշացէք որպէս թէ՛ դուք և թէ ձեր յաճախորդները կը վնասուիք։

Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին ամենայն վստահութեամբ։ Ուշադրութիւն ՓԻՂ մարքային։ 50—22

ԲԷՍ ԲԱԹԷՐՆԷԼ

CAISSE PATERNELLE

1841ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ Ի ԲԱՐԻԶ

Ֆրանսական Ապահովագրական առաջնակարգ Ընկերութիւն, որ կը գործէ Կառավարութեան անմիջական հսկողութեան տակ

ՄԻ ՄԻԱՅՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար **70,000,000** Ֆրանք

Ցարդ հատուցուած վնաս **360,000,000** »

Իր չափաւոր սակագինը և պարզ ու ձեռնտու պայմանները Քէս Բաթէրնէլի մինչև այսօր ունեցած հսկայաքայլ յառաջդիմութեան պատճառները եղած են։

Ամէն տեսակ կեանքի ապահովագրութիւն, ի դէպ մահու և ի դէպ կենդանութեան։ Պզտիկներու համար մասնաւոր և օգտակար պայմաններ։

Ընկերութեան դրամատունն է ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ։

Տնօրէն Արեւելքի

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Բաւաժ Գալթըրճօղլու

Գործակալութիւնք գլխաւոր քաղաքներու մէջ 100—41

L'EAU MINÉRALE
BORJOM

ԲՈՐԺՈՄ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐԸ

Կը Բուժէ Ստամոքսի, Աղիքներու Եւ Շնչառական Խողովակներու Հարբուխային Բորբոքումները (*Inflamation catarrhales*), ինչպէս եւ Երիկամունքներու եւ Լեարդի հիւանդութիւնները։

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԼԱՖՕՆԹԷՆ ՊՐԸԹԸՐՍ ԼԻՄԻԹԸՏ

Խորասանճեան խան

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

ՍՕՍԻԷԹԷ ՌՈՒՍ Տ'ԷՔՍՓՕՌԹԱՍԻՕՆ

Անաճիպաշի խան

ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇ

ՈՒՐԻՇ ԱՄԷՆ ՏԵՂԷ ԱՒԵԼԻ ԱԺԱՆ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՔԱՐԼՄԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԵՐԱ

Էրիկ մարդոց	Ղրուշ 22	Կիներու	18
Մանչերու	» 18	Աղջկանց	12

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 214 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուական Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. Դրասենեակը, Ղալաթիա Մերքեզ-ռըհթըմ փողոց, Քօօբէրաթիֆ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Ստամպօլ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Եէնի ճամիի հրապարակ.
» Մ. Բ. Ասատուր, Շէյխ-իւլ-Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10։ Ազատ պէյ և Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց
» Պահճէ Այմէնօղլու.
» Պահճէ Գաբու, Խմին-խանի, Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ Ալեքսանդր Ալէքսիանօս, Շաւալի հրապարակ.
» Մ. Ա. Անտրէա, Մոտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ Մ. Ա. Տէմալբէ.
Բերա Մասնաճիւղ Օսմ. Կայսերական Պանքայի, Մեծ փողոց,
Շիշլի Մ. Լ. Բօսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի թիւ 137.
Ղալաթիա Մ. Ա. Բիբերոյ, թիւ 13, Թիւնէլ խան.
Մեծ կղզի Բէհաէլ էֆ.,
Մաքրիգիւղ Մ. Ա. Անիէլլոսի, կայարանի հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ Քէչէճեան էֆ.

Գործակալութիւնք օսմանեան գլխաւոր քաղաքաց մէջ

ՏՈՔԹՈՐ Գ. ՍԱՐԱՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՅՐ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բերա, Շիտակ ճամբայ, Յելլենական հիւպատոսարանին դէմը, թիւ 91

Երկու ամիսէն կը դարմանէ գերմանական նորագոյն գիւտին 914ի միջոցաւ ֆրանկլեռը, իսկ էլէքթրօլիզաթօրիօնով քիչ օրէն ամենահին ճերմակցութիւնը։ Հինգշաբթի կէս օրէ վերջ աղքատները ձրի։

ՍՊԱՌՈՒԵԼՈՒ ՄՕՏ

Լարիւսեան Ֆրանսահայ բառարան

ԵՐԿՀԱՏՈՐ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

1900 մեծ էջէ եռասիւնակ էջերուն մէջ խտացած Ֆրանսերէնի բոլոր բառերը, առածները ու ասացուածները

Իր տեսակին մէջ ամէնէն կատարեալ և ընդարձակ այս Հայ Լառուսին քիչ օրինակներ մնացած ըլլալով, կը հրաւիրենք ուսանողները որ փութան գնել անմիջապէս։ Երկու հատորը միասին թղթակազմ 80 ղրշ. կաշեկազմ 95 ղրշ.։ 15—12

Լա Միւթիւալիթէ Ժէնէրալ

«LA MUTUALITÉ GÉNÉRALE»

Կազմելի դրամագլուխ 5000 Ֆրանք

ԱՄՍԱԿԱՆ ՏԱՍԸ ՖՐԱՆՔ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ

Որպէս զի կարենաք դիւրաւ կազմել ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ մը ձեզ համար և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ձեր զաւակներուն, փութացէք ապահովագրուիլ այս ընկերութեան, և մէկ կամ աւելի վիճակահանութեան թիկերու տէր ըլլալ առաջին վճարումը ընելէ ետք և բազմապատիկ մեծ գումար մը ձեռք անցընելու։

Այս առաւելութիւնները կ'ապահովէ ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԱԼԻԹԷ ԺԷՆԷՐԱԼ, Թուլուզի մէջ հաստատուած Ֆրանսական Ապահովագրական Ընկերութիւնը, որ Ֆրանսական Կառավարութեան հսկողութեան տակ կը գործէ։ Ընկերութեան Պանքան է Քրէտի Լիօնէ։

Պոլսոյ Գործակալութեան Տնօրէն Կ. Մ. ՔՈՒՄԱՔՕ

50—9 Ղալաթիա, Դարաքէօյ փողոց, Մէյմէնէթլի խան, թիւ 13—14

Ա. ԵԱԶԸՃԵԱՆ

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Կ. Պոլիս, Պաքըրճըլար

Կեդրոնատեղի ծանօթ ձեռնհաս Հ. եւ Զ. Աստուրի, Դ. Խաչկոնցի, Մ. Պօնտացիի, եւ Դ. Դավութեանի դասագիրքերուն

Դպրոցներու պիտոյքներ,
Լաւագոյն դասագիրքեր,
Անջուր, բազմաթիւ գիծ,
Լաւագոյն սպասարկութիւն,
Հրապարակի ամէնէն լաւ ու փորձառու հեղինակներ։
Թրքահայոց մեծագոյն մթերանոցը,
Դասական, գրական, վիպական,
Բանաստեղծական, գիտական, ու
Մասնագիտական ամէն գիրքերու.
Բաժանորդագրութիւն ամէն տեսակ Թերթերու,
Հայթայթում եւրոպական ու ամերիկեան գիրքերու,
Հայթայթում հոգեւորական տպագիրներու,
Թելադրութիւն յարմարագոյն գիրքերու մասին։
Փութաջանութիւն ու ճշդապահութիւն,
Մեր բազմաթիւ յաճախորդներէն գնահատուած,
Նաև կը 1912-1913 ուսումնական տարեշրջանի [illegible]

Նոր հրատարակութիւններ են.

Ա. ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Դ. Խաչկոնց

1. Կրօնի ուսում. Տարր. դասընթացք 4.5
2. Կրօնի ուսում. Միջին դասընթացք 6
3. Կրօնի ուսում. Բարձր. դասընթացք 12.5

Բ. ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Հ. եւ Զ. Աստուր

1. Քերականութիւն Նախապատրաստ. 3
2. « Ա. գիրք 4
3. « Բ. « 4
4. « Գ. « Ա. մաս 7.5
5. Թանգարան, Տարրական 4
6. « Միջին 8
7. « Բարձրագոյն 10

8. Գալստեան (Մ. Պօնտացի)

1. Մայր Եկեղ. Լեզու. Քեր. ընթերցարան 3
2. « « Բ. տարի 5
3. « « Գ. տարի 6

Գ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Դ. Խաչկոնց

1. Հայոց Պատմութիւն Տարրական 6
2. « « Միջին Ա. 8
3. « « Միջին Բ. 10
4. Ընդհ. Պատմութիւն Ա. գիրք 5

Դ. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Դ. Խաչկոնց

1. Աշխարհագրութիւն Տարրական 6.5
2. « Միջին 10
3. « Բարձր. (ընդ. մամլոյ)

Ե. ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Դ. Դավութեան

1. Թուաբանութիւն Տարրական 4.5
2. « Միջին 7.5
3. « Բարձր. 12

Զ. ԲԱՂԱԳՑ. ԿՐԹ. ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Դ. Խաչկոնց

1. Դասն պիտի ըլլայ Միջին 6
2. « « « Աղջկանց 8
3. « « « Մանչոց 8

Է. ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

0. Եր. Աւագեան

1. Ընթերցարանի Ա. գիրք 3

Փափագողներուն ձրի կը տրուի գրատանս 1912ի ընդարձակ ցուցակը։ 30—13

ԹԱՏՐՈՆ, ԺՈՂՈՎ, ԵՒՆ.

Սկիւտար Իհսանիէի Թատրոնին մէջ Բարի եղբարց Միութեան կողմէ կիրակի օր առաւօտուն ժամը 9ու կէսէն 12 (Ք. Ե.) և կէս օրէ վերջ ժամը 2էն 5 ընտանեկան ցերեկոյթներ պիտի տրուին։ Աշակերտներուն համար լաւ ժամանց մը անցընելու միակ առիթը։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ. — Ապառիկ վաճառում ամէն տարբեր կոմպլէ փոքր վաճառման գիներով կամ հարիւրին 2ու կէս, հարիւրին 5 և փոքր տարբերութեամբ մը, երաշխաւորութեամբ կամ առանց երաշխաւորութեան, 75 մեծ վաճառատուններու մէջ, Քօք Ռուսի միջոցաւ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԹԻՒ 1 ԵՒ 2

Ազգապատում

Հայ Ուղղափառ Եկեղեցւոյ անցքերը սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը յարակից ազգային պարագաներով պատմուած:

Գրեց՝ ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն ամիս մէկ պրակ (քառածալ երկէջեան, 160 էջ), ամբողջութիւնը պիտի բաղկանայ 20-25 պրակներէ։

ԳԻՆ ՄԷԿ ՊՐԱԿԻ 5 ՂՐՇ. (գաւառ. 6 ղրշ., արտասահման 1 ֆր. 25 սանթ.).

Կը գտնուի ամէն գրավաճառի քով։

Կեդրոնատեղի՝ Տէր-Ներսէսեան վաճառատուն Կ. Պոլիս, Պահճէ-գաբու, Ճէլալ պէյ խան, ուր կարելի է 20 պրակի համար բաժանորդագրուիլ, վճարելով Կ. Պոլսոյ համար 80 ղրշ., (գաւառ. 100 ղրշ. և արտասահման 22 ֆրանք։ 12—5

ԽՏԻՎԻԷԼ ՄԷՅԼԱՅՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱՐԱԳ ԵՐԹԵՒԵԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ, ՊԻՐԷՈՆԻ Ա ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ

ՄԻՋԵՒ. ԷԼԵԿՏՐ. ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Առաջնակարգ ճաշ. — Սեղանի գինին ձրի

«Ռամանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Կամէլաշի, կը հասնի Աղեքսանդրիայէն Բշ. օր նոյեմ. 4ին և պիտի մեկնի երեքշաբթի նոյեմ. 5ին երեկոյեան ժամը 3ին դէպ ի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի Իզմիր և Պիրէա։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Թէվֆիքիէ» շոգենաւը, նաւապետ Ռէյնօլտս 1912 Նոյ. 3ին Եշ. օր Սուրիոյ եկեղեցէն հասնելով, Նոյ. 4ին Շբ. օրը կը մեկնի դէպ ի Կէլիպօլու, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Չանագ, Մերսին, Աղեքսանդրէթ, Թարապլուս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Մէյմանէթլի խան, քարափին վրայ, Ղալաթիա, կամ մասնաճիւղին՝ Վալիտէ խան, Պոլիս։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՊՈԼԻՍ

Ղալաթիա. — Վոյվոտա փողոց, Ասիքուրացիոնի Ճէնէրալի շէնքին մէջ։

Պոլիս. — Աշըր Էֆէնտի փողոց, Քիւթիւփ-խանէ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ. — Եդիրնէ, Պէյրութ, Քավալա, Տէտէ-Աղաճ, Դրամա, Մոնասթիր, Սելանիկ, Սամսոն, Իզմիր, Սկիւտար, Սէրէզ։

Փիւռօ. — Կիւմիւլճինէ, Քսանթի, Սոֆիա։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ կը ստանձնէ պանքայի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործողութիւններ։ Ապրանքներու վրայ կանխավճարներ կ'ընէ և կ'ընդունի աւանդի և պահեստի համար ապրանքներ։ Մասնաւոր գործառնութիւն կ'ընէ խնայողական Սնտուկի, ձեռնտու պայմաններով։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՕՍՄ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

Հիմնուած 1284ին

Պոլիս Ճղալ Օղլու փողոցը իր մասնաւոր շէնքին մէջ դրամ կ'ընդունի և փոխատուութիւն կ'ընէ։ Մէկ տարի և աւելի պայմանաժամով յանձնուած դրամներու համար հարիւրին հինգ տոկոս, իսկ վեց ամսուան պայմանաժամով դրամներուն համար հարիւրին չորս ու կէս տոկոս կուտայ։ Առանց պայմանաժամի և հաշուընթացի ձեւով, այսինքն ատենը ձգուած դրամը ուզուած ատեն ետ առնելու պայմանաւ, տարեկան հարիւրին չորս ու կէս կը վճարէ։ Առանց պայմանաժամի աւանդ տրուած դրամները մէկ քառորդ ամիսէն մինչև երկու հարիւր ոսկի կրնան ըլլալ։ Յիսուն ոսկիէն աւելի պայմանաժամով դրամ աւանդ ձգողները կրնան իրենց դրամագլխոյն վրայ քիչ տոկոսով փոխառնել։ Գոհարեղէններու, արծաթեղէններու և պարտամուրհակներու փոխարէն հարիւրին ութը տոկոսով փոխատուութիւն կ'ըլլայ։

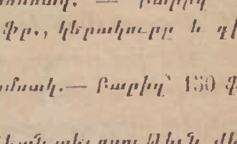

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐՈՒ

Կանոնաւոր Երթեւեկ

Ա. կարգի տոմսակ. — Բարիզ՝ 200 Ֆր., Մարսիլիա՝ 160 Ֆր., կերակուրը և գինին մէջը ըլլալով։

Բ. կարգի տոմսակ. — Բարիզ՝ 150 Ֆր., Մարսիլիա 120 Ֆր.։

Համբորդութեան տեւողութիւն վեց օր։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Թօփհանէ քարափին վրայ։

Գործակալ

Թ. ԲԸԳՈՏԻ

Պատս. Տնօրէն՝ Դ. ՏԷՐ-ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Տպգր. ԱՐԵՒԵԼՔ օրաթերթի

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՄԱՐԱՇԻ ՑԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Չէրքէզքէօյէն աւզի օրուան թուով կը հեռագրեն թէ, սոսկալ ազդիւ հասած լուր մը համաձայն, Մարաշէն վէպի դուրս յարձակում գործուած է։ Կռիւը տասը ժամ տեւած է և պաշտպանները մեծ կորուստներ կրած են։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԼԻՒԼԷ-ՊՈՒՐԿԱՍԻ ՄԷՋ

Սելանիկէն կը հեռագրեն աւզի օրուան թուով — Լիւլէ-Պուրկասի մէջ սկսած կռիւները առաւօտէն ի վեր կը շարունակեն։ Ընդհ. բանակատեղին կը ծանուցանէ թէ մեր առաջապահները հետապնդում մը բրած են թշնամի բանակային վերեւ։ Թշնամի ուժերը չըջապատուած են Պապաէսքիի և Գարաֆէրիէի միջեւ։ Մեր կացութիւնը խիստ նպաստաւոր է։ Անժխտելի է որ վճռական յաղթանակ մը պիտի առնենք։

ՔԻՒՐՏ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

Սեւրգի քիւրտ կամաւորները աւզի օրուան թուով հեռագիր մը ուղղելով կը ծանուցանեն թէ 40,000 քիւրտ կամաւորներ պատրաստ են թշնամիին վրայ քալելու, Հիւսէին փաշայի առաջնորդութեամբ։ Անոնք հրամանի կը սպասեն, ճամբայ ելլելու համար։

ԱՒՍՏՐԻԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

Գրած էինք թէ Պուլկար սպարապետը որոշած է պաշարել Էտիրնէն և սովի մատնելով պարտաւորել զայն անձնատուր ըլլալու։ Ն. Ֆ. Բրեսի մէջ մասնագէտ մը այս մասին կը գրէ. — Պուլկարները այս որոշումը առած են հետեւելով 1870 ի Ֆրանսգերմանական պատերազմին մէջ գերմաններուն բռնած ընթացքին, որոնք Մէցը պաշարած էին, փոխանակ զայն յարձակումով առնելու։ Պուլկարները Էտիրնէի առջեւ բանակին մեծ մաս մը պիտի ձգեն և բանակին մնացորդ մասով դէպի վար Էրկէնէ պիտի իջնեն։ Թուրքերը Էտիրնէի ամրոցներուն մէջ մեծ թիւով զինուոր չունին, սակայն մեծաքանակ պաշար ու ռազմամթերք ունին։ Ուստի հաւանական չէ որ Թուրք զինուորը ամրոցներէն դուրս յարձակում մը գործէ։ Պուլկարները պէտք է սպասեն Էրկէնէ իջնելու, որպէսզի Թուրքերը չկրնան յարձակում մը ընելով յաջողիլ։ Ես չեմ կարծեր որ Պուլկարները իրենց ուժին մէկ մասը Էտիրնէի առջեւ ձգելով, Էրկէնէի առջեւ գործելիք բանակը տկարացնեն։ Թուրքերը պէտք է ամէն ջանք յարձակողական բռնելու։ Իմ կարծիքով Պոլիս տանող երկաթուղիի գիծին քանդումը Թուրքերուն համար մեծ կորուստ պիտի չըլլայ։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ

ՅԱԾԱՆԱՒ ՄԸ

ՍԵԼԱՆԻԿ Կ'ԵՐԹԱՅ

Աւստրիահունգարական յածանաւ մը, Կայզերին Մարի-Թերեզ հրաման ստացած է Սելանիկ երթալու, աւստրիահունգարական ընդհանուր հիւպատոսարանին ու հպատակներուն պաշտպանութեան համար։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՆԳԼ. ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թիւթէնի Գործակալութիւնը կ'ըսէ. — Կ. Պոլսոյ անգլիական դեսպանատան և Անգլիոյ Արտաքին գործոց նախարարութեան միջեւ հեռագիրներու փոխանակութիւն կատարուած է Կ. Պոլիս հաստատուած անգլ. հպատակներու մասին։ Միջոցներ ձեռք առնուած են ի հարկին անգլիական հպատակները պաշտպանելու համար։

ՆՈՐ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Էտիրնէի և Լիւլէ-Պուրկասի միջեւ անվերջ բուռն կռիւներ կը մղուին, զորս պատմութիւնը չէ արձանագրած բնաւ։ Երկու կողմէն կատաղութեամբ կը կռուին։ Ատոր ապացոյցն է վիրաւոր սպաներու և զինուորներու շատութիւնը։ Հիւանդանոցները լեցուած են։ Աւզի օր կառախումբով հասան 3000 զինուորական, որոնց 500ը հիւանդ և մնացեալը վիրաւոր։ Անոնց մէջ կան 150 սպաներ։

«ՆՈՅԷ ՖՐԱՅԷ ՊՐԷՍ»

ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ՄԵՐ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէ կ'ըսէ թէ պատերազմին ճակատը Լիւլէ-Պուրկասի և Վիզէի միջեւ փոխադրուելուն, պատերազմը վերջացած կրնայ նկատուիլ։ Վիէննական թերթը գիտել կու տայ թէ անկարելի է որ մեծ տէրութիւնները դիւանագիտական միջոցներով վերադարձնեն պատերազմի ընթացքին կորսուած իրաւունքները։ Սակայն սա պատասխանը կու տայ. «Օսմանցիները զէն ի ձեռին կը կռուին, աստուածային պաշտպանութեամբ, փրկելու համար իրենց նուիրական իրաւունքները։ Մեծ անարդարութիւն մը պիտի ըլլայ պատերազմը վերջացած նկատել։ Որովհետեւ բոլոր զինուորական քննադատները պատերազմին սկիզբը համամիտ գտնուած էին թէ ռազմագիտական օրէնքներու համաձայն, մեծ ճակատամարտը կը մղուի Լիւլէ-Պուրկասի և Վիզէի միջեւ»։

ՀԱԿԱՀԵԼԼԷՆ ՇԱՐԺՈՒՄ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ

Իզմիրէ մայրաքաղաքս եկած տեղեկութիւններ կը յայտնեն թէ տեղւոյն մէջ հակահելլէն շարժումներ սկսած են երեւան գալ։ Իզմիրի յունարէն Ամալթիա թերթը կը գրէ թէ տեղւոյն Յոյն ժողովուրդը մտահոգութեան մատնելով, բողոքած է թէ քաղաքին զանազան կողմերը հակաքրիստոնէական շարժումներ կը գտնուին խումբ խումբերու կողմէ։ Այս խումբերը կը յարձակին գիւղերու քրիստոնեաներու վրայ, կը յափշտակեն գիւղերը և կը սպաննեն։ Այսպէս Ազաթմանգեղա անուն յոյն հովիւ մը գիւղը սպաննուած է։ Եւ ուրիշ յոյն մը ծեծուած է քանի մը թուրք երիտասարդներու կողմէ։ Միօքէի մէջ Թուրքեր Այասալուքի երկաթուղիի գծէն դուրս՝ յոյն ճամբորդի մը վրայ յարձակած, զայն դանակի հարուածներով վիրաւորած են։ Իզմիրի յոյն թերթերը, այսօրինակ դէպքեր հրատարակելէ վերջ, կառավարութենէն կը խնդրեն որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնէ քրիստոնեաներու պաշտպանութեան համար։

ՊԱՆԴՈՒԽՏՆԵՐԸ ՀԵՌԱՑՈՒԱԾ

Սամսոնէ կ'ըսեն որ հոն գտնուող բոլոր Սերպ և Պուլկար պանդուխտները հրամանագիրներով պիտի վերադարձուին։

ՔԵԱՄԻԼ ՓԱՇԱ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՆ

Վարչապետ Քեամիլ փաշա Օսմ. բանակին սպարապետ Նազըմ փաշային հեռագիր մը ուղղելով զանիկա շնորհաւորած է օսմանեան ուժերու կողմէ տարուած յաղթանակներուն համար և ծանուցած է նոր գործողութեան առթիւ քաջալերական յաջողութիւնները։

ԱՆԳԼ. ՍՊԱՅԱԿԱՆՆԵՐ

ՕՍՄ. ԶՕՐՔԵՐՈՒ ՄԷՋ

Կ'ըսուի թէ, անգլ. երկու սպաներ նշանակուած են Սէմանթօյի բանակին։

*** Քանի մը մարտանաւեր, որոնց ինչ դրօշ կրելը յայտնի եղած չէ, նշմարուած են Իզմիրի բացերը։

ԳԵՐԻՆԵՐԸ ԻԶՄԻՐ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻՆ

Թշնամի բանակներէն առնուած գերիները Իզմիր փոխադրուելով այն տեղի զօրանոցին մէջ կը պահուին։

ԻԶՄԻՐԻ ԴԷՄ ՆԱՒԱՅԻՆ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ցրման. Թերթ մը զինուորական աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Անգլիա պաշտօնապէս ազդարարած է Յունաստանի նաւային որ և է գործողութիւն չընել Իզմիրի դէմ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Անգլիական մամուլը մտադիր է Թուրքիոյ անկախութեան պաշտպաններու նպաստաւոր անգլիական ընկերութիւն մը կազմել, կ'ըսէ Ն. Ֆ. Բրեսէ։

ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՀԻԼՄԻ ՓԱՇԱ

ԵՒ ԿԱՐՈԼ ԹԱԳԱՒՈՐ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն թէ Վիէննայի օսմ. դեսպան Հիւսէյին Հիլմի փաշա, Պուքրէշ հանդիպելով պիտի ներկայանայ Թագաւորին, որուն հետ խիստ կարեւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ։ Ռումէն քաղաքական շրջանակները մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս տեսակցութեան։

ԻՍԱ ՊՕԼԱԹԻՆԻ ԱՌԵՂԾՈՒԱԾԸ

Բէլկրատէն Իւնիվէրսալ թերթին կը գրուի. «Ալպանացի ցեղապետ Իսա Պօլաթին 40000 կամաւորներով սերպերուն միացած ատեն, սերպ զօրավարը կատաղօրէն երկու օրերը պատերազմ տուած էր։ Զօրավարը Իսա Պօլաթինի հրամայեց Թուրքերուն վրայ յարձակիլ։ Ցեղապետը զլացած է յայտարարելով որ նախ սերպերը յարձակին և ինք անոնց օգնէ։ Զօրավարը դարձեալ հրամայեց և սպառնալով որ եթէ հրամանը չի գործադրեր, ըլլալով գնդակահար կ'ընէ Իսա Պօլաթինը։ Այս վերջինին ընկերները գրաւեցին և երդում բրին վրէժ լուծել»։ Թէոբին կ'ըսէ թէ իր առած տեղեկութիւններուն նայելով, Իսա Պօլաթին սպաննուած չէ, այլ սերպերուն դիմաց ձեռնալով յաջողած է անոնցմէ 6000 հրացան առնել և յարձակիլ սերպերուն վրայ։ Սերպ զօրավարը իր սխալը սրբագրելու համար լուր տարածած է որ Իսա Պօլաթին ինք իր ձեռքով սպաննած է։

◆

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՀԵԼԼԷՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՆԵՐԳՈՐԾԸ

Անժխտելի է որ ներկայ պատերազմին բոլոր կռիւներուն մէջ թշնամիին և արեւելեան բանակին միջեւ մղուած կռիւներն են։ Պաշտօնական բոլոր տեղեկութիւնները կը վերաբերին այդ բանակին շարժման։ Զինուորական խմբագրութիւնները մեծ կարեւորութիւն չեն ընծայեր այն պատերազմական գործողութեանց զորս կ'ընէ հելլէն բանակը։ Այս վերջինը մինչեւ Գարաֆէրիէի շրջանները յառաջացած է։ Այս պահուն կատաղի կռիւներ կը մղուին արեւմտեան բանակին ու հելլէնական ուժերուն միջեւ։ Սելանիկէն աւզի օրուան թուակիրով հասած տեղեկութեան մը համաձայն, թնդանօթի ձայներ կը լսուին Սելանիկի մէջ։ Սակայն կ'ըսուի թէ հելլէն բանակին յառաջխաղացումը կրնայ մեծ վտանգներու մատնուիլ։ Կ'երեւայ թէ հելլէն բանակը կարեւորութիւն չընծայելով նախազգուշական միջոցներու, մինչեւ Գարաֆէրիէ յառաջացած է։ Իր նպատակն է դաշնակից բանակներուն միանալ։ Բայց օսմ. կարեւոր ուժ մը Մանաստըրէն ճամբայ ելած է, հելլէնական ուժերուն վրայ քալելու համար, որոնք դժուարին կացութեան մը պիտի մատնուին։

*** Ըէնիքի պատերազմական թղթակից Իսմայիլ պէյ հեռագրելով կը գրէ Սելանիկի Թուրան թերթին մէջ. — Հելլէնները Լեմնոս կղզին 300 ծովային հետեւակ զինուոր հանած են և հելլէն դրօշը կը ծածանի Լեմնոսի ամրոցներուն վրայ։ Կղզիին առջեւ խարսխած հելլէն նաւատորմը կը բաղկանայ երկու զրահաւորէ, մէկ յածանաւէ և մէկ թորփիլանաւէ։

*** Մէյն շոգենաւը, որ իր մէջ ունէր 62 օսմ. զինուոր և երկու տասնապետ զինուոր, Լեմնոսի եզերքներուն վրայ կը գտնուէր, երբ հելլէն թորփիլանաւ մը հրամայեց կենալ։ Հելլէն սպայ մը Մէյն շոգենաւը մտաւ, իր հետ ունենալով քանի մը յոյն զինուած ծովային հետեւակ զինուոր։ Հելլէն սպան հարցաքննեց բոլոր ճամբորդները փրանկերէն լեզուով և խուզարկութիւն կատարեց ամէն կողմը։ Երբ հելլէն սպան Մէյնի մէջ մանրամասն խուզարկութիւն կը կատարէր, թնդանօթի ձայներ լսուեցան։ Լեմնոսի ամրոցը թնդանօթի 21 հարուածով կ'ողջունէր կղզիին գրաւումը Յունաստանի կողմէ։ Երբ ամրոցը 21 թնդանօթի հարուած արձակեց, Լեմնոսի առջեւ խարսխած նաւերը իր հարուածին պատասխանեցին։ Մէյն շոգենաւը ճամբայ սկսաւ մեկնելու, իր հետ առնելով Իզմիրի և Միթիլէնի թղթատարը, ինչպէս նաեւ Հալէպին Պարսկի պաշտօնեաները, որոնք նաւահանգիստին քովը կը գտնուէին։

◆

ՍԵՐՊԻԱ

ՍԵՐՊԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՆՈՎԻ ՊԱԶԱՐԻ ՍԱՆՃԱՔԻՆ ՄԷՋ

Տէյլի Նիւզ կը ծանուցանէ թէ հետեւեալ հեռագիրը հասած է Լոնտոնի սերպիական դեսպանատուն. «Սերպ զօրքերը առանց դիմադրութեան Միթրովիցան գրաւեցին այսօր (Հոկտ. 27ին) Սերպեան օր, Սէնիցայէն առնուելու ճակատամարտի մը յետոյ, ուր 25 սերպեր սպաննուած, 6 վիրաւորուած, և 4000 Ալպանացիներ սպաննուած և վիրաւորուած են։ Տասնեւհինգ արագաձիգ թնդանօթներ և 4000 հրացաններ առնուեցան, ապա յետոյ սերպերը գրաւեցին Փանտիքը, շարունակելով իրենց յառաջխաղացութիւնը դէպի Սճիքա։ Դանիոնովայի ճակատամարտէն յետոյ, սերպերուն կողմէ Թուրք զօրքերուն հետապնդութեան ատեն, 18 խարտեշներ գրաւուեցան, նախընթաց հեռագիրներուն մէջ յիշուածներէն զատ, ինչպէս և առատ քանակութեամբ պատերազմական պիտոյքներ, որոնց մէջ նաեւ կանաչեղէններու ... համար առկայծ կառախումբ մը երկաթուղիներ։ Թուրքերը, փախուստի միջոցին, կրակի վրայ կը կոտրէին։ Սերպ բանակին մէկ մասը Օլլէ Բոթէ մասը և կռուեցաւ թուրքերուն հետ։ Այս վերջիններս հոն մղուեցան սակայն, և յետոյ սերպերը գրաւեցին Ս. Նիքօլայի բլուրները, Սիխուրի և Իշթիպի կէս ճամբուն վրայ։ Սորա մը կը հաղորդէ թէ Տեթովայի մէջ Թուրք չի գտնուիր։ Դասալիքները կուգան և անձնատուր կ'ըլլան։ Թուրք բանակը դէպի Մանաստր կը քաշուի։ Ալպանական քաղաքները խումբ խումբ անձնատուր կ'ըլլան։ Մինչեւ հիմա անձնատուր եղող քաղաքներուն թիւը կը հասնի 400ի։ Բոլոր նուաճուած մասերուն մէջ մեծ խրախուսութիւններ տեղի կ'ունենան։ Կիւստէնտիլի մէջ, Թուրք պատուիրակութիւն մը, իրեն գլուխ ունենալով քաղաքապետը, սերպ զօրքերը դիմաւորելու գնաց։ Պէլկրատի մէջ, շաբաթ և կիրակի, մեծ խրախճանութիւններ տեղի ունեցան։ Վըրանիայի մէջ, մեծ խանդավառութիւն կը տիրէր, ուր թղթակիցները խանդավառ ճառեր խօսեցան։ Գօչանայէն Իշթիպ քաշուած պատճառով Թուրքերը իրենց բոլոր ինչքերը ճամբուն թողուցին։»

◆

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ ԵՂԱՒ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԵՍՊԱՆԸ

Եւրոպայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ ուշադրութիւն գրաւած է Բետերսպուրկի Պուլկար դեսպան Մ. Լիւսաքանոֆին Ֆերտինանտ թագաւորին կողմէ շնորհազուրկ ըլլալով յանկարծ հեռացուիլը։ Մ. Լիւսաքանոֆի շնորհազրկութեան պատճառը այն է որ Նովոյէ Վրեմիայի մէկ խմբագրին հետ տեսակցութեան միջոցին, յայտարարած էր թէ Պուլկարներուն նպատակը մինչեւ Պոլիս երթալ չէ, այլ Թուրքերը համոզել թէ Պուլկարիոյ վերջին ծանուցմանով պահանջած բարեկարգութիւններու գործադրութիւնը անհրաժեշտ է։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ԳԱՐԱՏԱՂ

Միլանոյէն կը հեռագրուի թէ Պուլկարիոյ և Գարատաղի միջեւ գոյացած համաձայնութեան մը համեմատ, Գարատաղի պատերազմական ծախքը Պուլկարիոյ կողմէ կը հատուցուի և գրամները ... ուսաբանական պատերազմին միջոցաւ կը յանձնուին Բոտկորիցայի իշխանութիւններուն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՆԱԽ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Սօֆիայի մէջ տեղի ունեցող նախարարաց արտակարգ նիստին ներկայ գտնուած են Հելլէն և Սերպ դեսպանները։ Նախարարաց խորհուրդը զբաղած է Պալքանեան դաշնակից չորս տէրութեանց պատերազմի ընթացքին հարցով։

◆

ՋԱՆԱԶԱՆՔ

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Պերլինէն քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ. — Սըր Էտըւըրտ Կրէյի Շէֆիլտի մէջ արտասանուած բանախօսութիւնը գէշ ընդունելութիւն գտած է հոս տեղի շրջանակներուն մէջ։ Կը վախցուի որ այդ անխոհեմ խօսքերը ծայրայեղ յոյսեր ներշնչեն Պալքանեան պետութեանց և ա՛լ աւելի չխճողեն մեծ տէրութեանց գործը։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Վիէննայէն աւզի օրուան թուով կը հեռագրեն. — Պերլինէն քաշուած հեռագրի մը համաձայն, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ, Յունաստանի և Գարատաղի միջեւ ծրագրուած Պալքանեան դաշնակցութեան պայմանները հետեւեալներն են. — 1. Մաքսային միութիւն, այսինքն մաքսերու ջնջում դաշնակից պետութեանց միջեւ ու հասարակաց մաքսատուններու հաստատում ուրիշ երկիրներու արտադրութեանց համար։ 2. Զինուորական միութիւն, այսինքն դաշնակից պետութեանց բանակները պիտի հպատակին միեւնոյն զինուորական օրէնքներուն և միեւնոյն սպայակոյտին յատակագծերուն։ 3. Հասարակաց Խորհրդարան։ Խորհրդարանական պատասխանատուութիւնը քննելու պիտի ենթարկէ Պալքանեան պետութեանց հասարակաց խնդիրները։ 4. Հասարակաց նաւատորմ, այսինքն՝ դաշնակցութեան պետական միակ նաւատորմիղի մը ստեղծումը։ Աւստրիական կառավարութիւնը մեծ կարեւորութիւն մը չընծայեր այս հրատարակութեան, որովհետեւ կը կարծէ թէ, հակառակ դաշնակցութեան ծրագրին գոյութեան, այդպիսի ծրագրի մը պայմանները չեն վճռադրուած դեռ։ Սակայն, մեկնաբանելով այս հեռագիրը, կը յաւելու. «Դաշնակցութեան մը կազմութեան համար, պէտք է որ նոյն տէրութիւնք միեւնոյն սահմանադրական ռեժիմն ունենան։ Եթէ Պուլկարիա և Սերպիա թագաւորութիւններ են, փոխ. Սաւոյեան մեր բանակը պիտի ... որպէս երկիրները հետ սահմանակցութիւնք և ապագայ Եւրոպայի հաշտարար չափերը պիտի պահեն այս ծրագրին իրականացումը։»

ՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԱՆՔԸ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Ռուսիոյ համայնական կուսակցութիւնը կը շարունակէ բուռն յարձակումներ գործել Պ. Սազոնոֆի քաղաքականութեան դէմ։ Ասոնցմէ եղած են այն կէս պաշտօնական յայտարարութիւնները որոնց համաձայն Նիկոլա Զար կատարեալ վստահութիւն ունի իր նախարարին վրայ։ Բնորոշ մը կը լսուի թէ համայնական լրագիրները կը ծանուցանեն թէ, նոյն օր Բ. Դրան համար անհրաժեշտ գործունէութիւնը սահմանուած է, ու կը փնտռեն Պ. Պուանքարէի ընթացքը, որ կ'ուզէ Արեւելքի մէջ պաշտպանել ֆրանսական գրաւականները։ Վերջին յառաջացած համաձայն համայնականներուն և նոր համայնականներուն գրգռութիւնները պարզ միջաւորութեան մէջ դրուած են։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԻՐՔԸ

Էքօ տը Փարի թերթը, որ Թուրքին կառավարութեան հետ կապ ունի, սա տողերը կը գրէ. «Թրքական կացութեան մը հետեւանքով նոր նախարարութիւններու երեւումը միջոցին, Թուրքիոյ կողմէ ստացուած բանակցութիւնը այնպէս մը մեկնած է իբր թէ Օսմանեան զօրութիւնը տկարացած է։ Սակայն ատոր չի նշանակեր թէ Օսմանեան չի պաշտպաներ իր դիրքը։ Զի զիջանիր իր վարչական ըլլալը, և երկու շաբաթ առաջ նոյն ձեւերէ կը խուսափէր, այն Օսմանեան հեռացաւ իր պահանջներէն ուր շահերը վտանգուած են։ Եթէ Պուլկարիա և Սերպիա յաղթական ելլեն, այնպէս որ պատերազմէն վերջ խաղաղութեան մը համաձայն ժողովուրդը կ'ուզէ որ իրենց իրաւունքները պաշտպանուին, կը յուսանք որ ի-րենց մինչեւ հոս չպիտի հասնին։»

*** Բարլինէն կը ծանուցուի թէ Ռուսիա և Աւստրիա որոշած են Օսմանեան կայսրութեան օգուտը քաղել, Պալքանեան պետութիւնները հարկադրելու համար որ վերջ տան իրենց ցանկութիւններուն։ Նիւ-Եորք-Հէրըլտ կ'ըսէ թէ Վիէննայի և Պետերսպուրկի դահլիճներու միջեւ գոյացած համաձայնութեան հիմը սա է որ Օսմանեան յանձնուի Պալքանեան պետութիւններու բանակցել, որպէս զի իրենց պահանջները ներկայացնեն ի նպաստ Թուրքիոյ։

ԱՆԳԼԻԱ ԿԸ ՀԱՍԿՆԱՅ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ «ՍԹԱԹՈՒ-ՔՈՒՕ»ՅԻՆ

Լոնտոնէն հասած լուրերը ցոյց կու տան թէ անգլիական մամուլին մեծ մասին ընթացքը փոփոխութիւն կրած է։ Լոնտոնի թերթերը կ'ըսեն թէ պատերազմէ վերջ Էտիրնէի հարաւակողմը փոխադրուած ըլլալով անկարելի է իր նախկին կացութեան մէջ պահել Մակեդոնիան։ Ուստի այդ թերթերը խորհուրդ կը համարեն հաղթականին ամբողջութեան statu-quo ի մասին Պալքանեան սահմաններուն։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէ ռումանական կառավարութեան պետ Ժան Պրաթիանոյի ուղղած է հետեւեալ հեռագիրը, Հոկտ. 29 թուով. «Կը խնդրենք Ձեր վսեմափայլութենէն որ բարեհաճիք ձեր կարծիքը հաղորդել մեզ Պալքաններու մէջ կացութեան և ներկայ դէպքերուն հանդէպ Ռումանիոյ դիրքին վրայ։ Մեր խնդրանքը ընդունելով մեզի պատիւ մը բրած պիտի ըլլաք, որուն համար շատ երախտապարտ պիտի ըլլանք։» Պ. Ժան Պրաթիանօ հետեւեալ կերպով պատասխանած է Վիէննական թերթին. «Ձեր հեռագիրը հաւանօրէն ուղղուած է այն տեսակցութեան առթիւ, զոր իբր թէ ունեցած եմ և որ երեւցած է Միթրոփոլ Զայթունկին մէջ։ Ոչ մէկ տեսակցութիւն ունեցած եմ և ինծի վերագրուած լեզուն չի համապատասխաներ իմ հայեացքներուս։ Այն շատ ծանր պատասխանատուութեան միջոցին, որոնք հիմա տեղի կ'ունենան, Ռումանիա պարտի ամէն գնով, պահպանել այն ազդեցութիւնը զոր ստացած է իր ուժերուն և աշխատութեան շնորհիւ։ Ինչպէս որ հեռու մնացած է ամէն արկածախնդրական գործողութենէ, չի կրնար, սակայն, բռնել կրաւորական դիրք մը որ չի համապատասխաներ իր շահերուն, ոչ ալ այն գիտակցութեան զոր ունի իր դերին մասին։ Պալքանեան հարցը Ռումանիան կը շահագրգռէ քաղաքական հաւասարակշռութեան և Մակեդոնիոյ ռումէն տարրին տեսակէտով։ Մակեդոնիոյ ճակատագիրը միշտ առարկայ եղած է ռումէն կառավարութեան մտահոգութեանց և այսօր մեր ազգութեան կը հարկադրէ այնպիսի պարտաւորութիւններ, զոր չի կրնար զանց ընել, կը յուսանք որ մեծ տէրութիւններուն միահամուռ ճիգերը պիտի ձգտին ռումանական շահերը համաձայնեցնել ներկայ ընդհարումին հանգուցալուծութեան նոր պայմաններուն և ստեղծուած հարցերը խաղաղասիրական ճամբով լուծելու մեր փափագին հետ։»

12 ԺԱՄ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիեննա, 1 Նոյմ. — Նախարարաց նոր ժողով գումարուեցաւ կոմս Պէրխթոլտի նախագահութեամբ։ Ժողովը որ Պալքանի երկաթուղիի խնդրով պիտի զբաղէր, 12 ժամ տեւեց։ Այս ժողովին մէջ խնդիր եղած է նաեւ զինուորական գործերու և ի մէջ այլոց բանակին համար նոր վարկերու վրայ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

Բարիզ, 2 Նոյեմբեր. — Պէլկրատէ կը հեռագրուի թէ չորս պետութիւններու խորհրդարանները կը պատրաստուին զինուորական գործողութիւններուն աւարտելէն ետք երեք օրուան ամբողջութեամբ խորհրդարանական միացեալ նստաշրջան մը բանալ, որու միջոցին կարծիքներու փոխանակութիւններ պիտի ըլլան ապագայ գործակցութեան մասին։

ՕՍՄ. ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԶՐՈՅՑ

Օսմ. Գործակալութիւնը բաւականին աղբիւրէ կ'իմանայ թէ օսմ. զինուորները Գործողայիններուն վրայ յաջողութիւն ունեցած են Թիրլի մէջ, Ճըրտաքի հարաւային կողմը։ Սակայն այս լուրը պաշտօնապէս հաստատուած չէ դեռ։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ Կ'ՈՒԶԷ

Կայս. Ա. սենեկապետ Լիւթֆի պէյ երէկ Բ. Դուռ երթալով Վարչապետէն և Արտաքին գործոց նախարարէն հետ տեսակցութիւններ ունեցաւ և Կայս. Իրատէներ հաղորդեց։ Անձնական պատերազմին ընթացքին վրայ տեղեկութիւններ առաւ, զորս ետքը հաղորդեց Սուլթանին։

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵԿՆԻՆ

Հռոմի և Վիէննայի Օսմ. դեսպաններ Հիլմի փաշա և Նապի պէյ երէկ Բ. Դուռ գալով Վարչապետէն և Արտաքին գործոց նախարարէն հետ տեսակցելէ վերջ առաւօտեան շոգենաւով մեկնեցան դէպի իրենց պաշտօնատեղին։

ՇԷՄՍԷՏՏԻՆ ՓԱՇԱՅԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Ափր. Տրիփոլիոյ Նախկին Շէմսէտտին փաշա երէկ մեկնեցաւ դէպի իր պաշտօնատեղին։ Միրախորի անդամներ և ակտական պաշտօնատարներ ողջերթ մաղթեցին։

ՀԱՄԻՏԸ ՊՈԼԻՍ ԲԵՐՈՂՆԵՐԸ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՄՕՏ

Դատական նախարար Տամատ Արիֆ Հիքմէթ փաշա և Կրթական նախարար Տամատ Շէրիֆ փաշա, որոնք Համիտը Սելանիկէ Պոլիս բերած էին գերմանական Լօրելէյ պահականաւով, երէկ Սուլթանին ներկայացան և տեղեկութիւններ հաղորդեցին։

ՌՈՒՄԷՆ ԴԵՍՊԱՆԸ Բ. ԴՐԱՆ ՄԷՋ

Ռումանական դեսպանը երէկ Բ. Դուռ երթալով Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Ցօհրապեան էֆ. Գոլանճեանի և դիւանագիտական գործոց Տնօրէն Սայիտ պէյի հետ տեսակցութիւններ ունենալէ վերջ Ներքին գործոց նախարարին եւս այցելեց։

ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ «ՖԷԹՀԻ ՊԻՒԼԷՆՏ»Ի

ԸՆԿՂՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Թէօրիի հեռակալ հարցում մը կ'ուղղէ ծովային գործոց նախարարութեան. «Դուք ալ մեզի չափ գիտէք Ֆէթհի Պիւլէնտի ընկղմելուն առթիւ։ Միայն թէ կէտ մը կայ, զոր մենք չկրցանք հասկնալ։ Այս մասին կը խնդրենք որ լուսաբանութիւն մը տաք։ Ֆէթհի Պիւլէնտ Սելանիկի նաւահանգստին մէջ խարսխած էր։ Հելլէն թորփիլանաւը այդ նաւահանգիստը չէր կրնար մտնել, որովհետեւ այդ պարագային հարկ էր որ Գարապուրնուի առջեւէն մտնէր և եթէ մտնէր, բնական է որ թնդանօթի պիտի բռնուէր և պիտի ընկղմէր։ Ենթադրենք որ նաւահանգստէն ներս մտաւ։ Արդ, ինչպէս կ'ըլլայ որ թորփիլ մը պայթեցնելէ ետք կը յաջողի փախուստ տալ։ Գարապուրնուի ամրութիւնները, որոնք հեռաձայնով և հեռագիրով կապուած են Սելանիկի հետ, ինչո՞ւ լուռ մնացին։ Վերջապէս խնդրեմ ինչ պատահեցաւ չհասկցանք»։

ԱԶԳ. ՇԱՐԺՈՒՄ

ԱՌԵՒԱՆԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

ԵՒ ԽԼԱՄԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋ

Վերջերս Գարաքիլիսէի Մանկար գիւղացի Արբուհի Սարգիսեան անուն աղջիկը առեւանգուած էր Գօրգոյի քիւրտ Սելիմ աղային կողմէ։ Գօշավանքի առաջնորդ. փոխանորդը կը գրէ հիմա, 3 թիւով Պատրիարքարան թէ՝ կառավարութիւնը վերջնականապէս աղջիկը յանձնած է Սելիմ աղային, զայն իսլամացնելով։ Մէկ տարուան մէջ 12 հայ աղջիկներ բռնաբարուած և իսլամացուած են։ Մօտ օրերս Ճելալի Գարապալաք գիւղէն քիւրտ մը, ինչպէս նաեւ Եպիսկի Գարադէնդ գիւղէն ուրիշ մը հայուն խնդրոյ առթիւ իրենց ցեղակիցներէն սպաննուեցան։ Առաջնորդը Օսմ. Երեսփ. ընտրութեան առթիւ ինչ կերպով շարժելու մասին հրահանգ կը խնդրէ։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՆԻՍՏԸ

Ազգ. Ժողովի վերջին նիստին մէջ Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութեան և անոր յարակից խնդիրներու մասին վարչութեան տեսակէտը պարզելու համար ատենապետ Գարագաշեան էֆ.ի առաջարկով որոշուեցաւ սպասել Խառն Ժողովին։ Ազգ. Ժողովի յառաջիկայ նիստի օրակարգի Ա. խնդիրը «Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութեան» հարցը ըլլալով, Ս. Պատրիարքը հրահանգ տուաւ Մայր Դիւանին որ Ազգ. ժողովի նիստը յառաջիկայ շաբթու եւս յետաձգուի, նկատելով որ Խառն Ժողովը և իր նախագահը դիւանը վերոյիշեալ խնդրոյն մասին դեռ իրենց վերջնական եզրակացութեան չեն հասած և տեղեկագիրը չեն պատրաստած։ Դիւանը յարմար նկատեց ընդունիլ Ս. Պատրիարքին առաջարկը։

*** Ս. Պատրիարքը աւզի օր ալ այցելեց Կիւմիւշ Սուիւ հիւանդանոցը։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Հայրենիքը այս պահուս ենթարկուած է պատերազմի աղէտին և կռուի դաշտէն եկող բազմաթիւ վիրաւորները պէտք ունին խնամքի ու դարմանումի։

Մեր ազգը ամէն առթի մէջ, ուր երկիրը պէտք ունեցեր է իր զոհողութեանց, չէ զլացեր մատուցանել այդ զոհողութիւնները և ներկայ վշտալի պարագային մէջ ալ չպիտի վարանի, որքան ալ անձուկ ըլլան պարագաները, սատարել պատերազմի զոհերուն որոց մէջ կը գտնուին նաեւ իր ազգակիցներէն շատեր։ Ուստի որոշմամբ Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ կը յանձնարարեմք ձեզ հրաւէր ուղղել մեր սիրելի ազգայնոց որ բարոյապէս թէ նիւթապէս կարելի եղած օժանդակութիւնն ընծայեն այն պաշտօնական մարմիններուն, որ կազմուած են պատերազմի զոհերուն օգնելու և վիրաւորները դարմանելու համար։

Վստահ ենք որ մեր հրաւէրը յօժարակամ պիտի ընդունուի բոլոր բարեսէր հայերէն, և կը մաղթենք ի բոլոր սրտէ որ Տիեզերաց Նախախնամողն, Հայրն գթութեանց և Աստուած ամենայն մխիթարութեան, շնորհէ իր խաղաղութիւնն բովանդակ աշխարհի։

Մնամք աղօթարար
Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ
ՅՈՎՀ. ԱՐՔԵՊ. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

◆

ՊԱՅԱԶԻՏԻ կառավարիչը աւզէ առաջ դատ բացած էր տեղւոյն առաջն. տեղապահ Տ. Ներսէս քհ. Բաշբերեանի դէմ, բռնելով թէ երեւակայական դէպքերով ու զրպարտութիւններով իր պատիւը արատաւորած և ժողովուրդը յուզման մատնած է։ Տ. Ներսէս քհ. հիմա 3 թուակիր նամակով մը կ'ըսէ թէ պատրաստ է իր բանենքը հաստատելու արդարադատ ատեանի մը առջեւ, ուր պիտի պարզէ Պայազիտի կառավարիչ Ալի Իւլվի էֆ.ի հայահալած քաղաքականութեան հետեւանքները։

ԻԶՄԻՐԻ Առաջնորդարանը հոկտ. 15 թուականով հեռագրով կը գրէ Պատրիարքարան. — Տիրող պատերազմին պատճառաւ կառավարութիւնը որոշած է իբր պատերազմական տուրք՝ ներկայ 1328 նիւմարական տարիէն սկսեալ հարկերէն 25 յաւելում մը ընել բոլոր տուրքերուն վրայ, ինչ որ սկսուած է հետզհետէ գործադրութեան դրուիլ։ Տեղւոյս ազգ. կալուածներու էմլաքի տուրքը տարեկան 480 ոսկիէն աւելի է. այս նոր որոշմամբ ազգ. սնտուկը պիտի պարտաւորուի 120 ոսկի յաւելուածական գումար մը եւս վճարել, ինչ որ հազիւ հաւասարակշռուած պիւտճէն պիտի խանգարէ։ Ուստի կը խնդրենք որ, եթէ հնարաւոր է, Պատրիարքարանը դիմումով մը խնդրէ կառավարութենէն որ այդ յաւելուածական տուրքի մասին կարգադրութիւն մը ընէ։

ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ԹԵՐԹԵՐԸ

ՍԱՊԱՀ խօսելով Անգլիոյ Արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի վերջերս ըրած ատենախօսութեան վրայ, կ'ըսէ թէ երկու ճշմարտութիւն երեւան կու գայ անկէ, Ա. թէ պետութիւնները պատերազմի իրաւարարութիւնները կացութեան մէջ փոփոխութիւն կը նկատեն։ Բ. թէ կարեւորագոյն կէտը, զոր կը հետապնդեն, մեծերնին համերաշխութիւն գոյացնելն է, որմէ կը հետեւի թէ երկրորդական կարեւորութիւն մը կու տան «սթաթուքուօ»ի պահպանումին։ «Սապահ» կ'ընդունի որ պատերազմի իրաւարարութիւնները զօրեղագոյն կ'ազդեն կացութեան վրայ, սակայն կ'ըսէ թէ դեռ այդ ազդեցութիւնը կրող իրաւարարութիւններ տեղի ունեցած չեն։ Պատերազմը կը շարունակէ և հիմա Օսմ. Բանակը առաջ կը բերէ նոր փոփոխութիւններ, որոնք կը համապատասխանեն դարաւոր իրաւունքի։ Արդար ըլլալու համար պէտք է սպասել պատերազմի ելքին։ Պետութեանց իրենց մէջ համաձայնութիւն գոյացնելն ալ կ'ընդունի «Սապահ», սակայն պէտք կ'զգայ յիշեցնելու որ այդ համաձայնութիւնը պէտք չէ վնասէ երրորդի մը։ Այդ տեսակ հիմ ունեցող համաձայնութիւն մը ո՛չ միայն չի համապատասխաներ արդարութեան, այլ տկար կռուան մըն է, նոյնիսկ համաձայնութեան տեւողութեան տեսակէտով։ Վերջացնելով իր խօսքը, «Սապահ» մխիթարական կը գտնէ որ պետութիւնները դեռ չեն վերջացուցած իրենց բանակցութիւնները, ինչպէս կը հասկցուի Սըր Էտուարտ Կրէյի յայտնութիւններէն, և կը պահանջէ որ սպասեն պատերազմի ելքին, որ պիտի գիտնան արդարութեան վրայ հիմնել իրենց համաձայնութիւնը։

ԻՔՏԱՄ Ի մէջ Ալի Քէմալ պէյ կը խօսի տէրութեանց և մասնաւորապէս Ֆրանսայի ջանքերուն վրայ, ընդհ. խաղաղութիւնը պահպանելու համար, պայմանաւ որ Մակեդոնիոյ և նոյն իսկ ուրիշ նահանգներու մէջ հարկ եղած բարենորոգումները գործադրել տան Թուրքիոյ։ «Եթէ, կ'ըսէ, մեր բանակը յաղթական ելլէ, դարձեալ պարտաւոր ենք Եւրոպայի հետ լաւ յարաբերութիւններ մշակել»։

ԹԱՆԻՆ կը խօսի Եւրոպայի հանրային կարծիքին վրայ և ցոյց կու տայ որ անիկա անտարբեր է Թուրքիոյ։ Կ'ըսէ որ եթէ Եւրոպա զգացումներէ չառաջնորդուի և իր շահերը մտածէ, Թուրքիոյ յաղթութեանը կը բաղձայ, որովհետեւ Թուրքիա է որ Եւրոպան պիտի փրկէ ծանր փորձանքէ մը։